

YÖNETİM KURULUNUN DEVREDİLEMEZ YETKİLERİ VE YÖNETİM YETKİSİNİN DEVRİ *

Doç. Dr. Beşir Fatih DOĞAN*

GİRİŞ

Anonim şirket yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz yetkileri İş-
viçre Borçlar Kanunu'ndaki düzenleme esas alınarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹
(TTK) ile hukuk sistemimize ilk defa girmiştir. 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanu-
nu'nda her ne kadar bu konuda herhangi bir düzenleme bulunmasa da doktrinde yöne-
tim kurulunun bir takım devredilemez yetkilerinin bulunduğu kabul edilmekteydi.

Yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri özellikle yönetim kurulu ile
genel kurul arasındaki işlev ayrılığı ilkesi ve yönetim görev ve yetkilerinin devrinin bir
şartı olması açısından önem arz etmektedir.

Anonim şirketlerde şirketin büyüklüğüne göre, yönetim kurulunun görev ve
yetkilerinin kısmen veya tamamen yönetim kurulu üyelerine veya üçüncü kişilere dev-
redilmesi ve icra kurulunun oluşturulması şirket yönetiminin organize edilmesinin en
önemli araçlarındanır.

Büyük anonim şirketlerde yönetim kurulunun kurul organ olarak her konuda kar-
rar alarak şirketi verimli bir şekilde yönetmesi mümkün değildir. Küçük anonim şir-
ketlerde ise, yeterli bilgi birikimine ve tecrübeye sahip olmayan ortakların şirketi yö-
netmesi halinde başarı elde edilmesi çok zordur. Dolayısıyla işlerin çeşitliliği, fazlalığı
ve profesyonel yöneticilere duyulan ihtiyaç sebebiyle yönetim görev ve yetkilerinin
kısmen veya tamamen devredilmesi gerekebilmektedir.

Yönetim görev ve yetkilerinin devredilmesi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda
yeniden düzenlenmiş ve önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda özellikle yöne-
tim görev ve yetkilerinin devrinin yeni maddi ve şekli şartı dikkat çekmektedir. Şekli
şart olarak, iç yönergenin hazırlanması ve maddi şart olarak, devredilemez ve devralı-
namaz görev ve yetkiler yeni TTK ile hukuk sistemimize girmiştir.

I- YÖNETİM KURULUNUN DEVREDİLEMEZ VE DEVRALINAMAZ YETKİLERİ

A- Genel Olarak

Yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz yetkilerine² ilişkin ilk düzen-
leme 6102 sayılı TTK ile hukuk sistemimize girmiştir³. Yönetim kurulunun devredile-

* Bu çalışma müellife ait "Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetki-
sinin Devri" konulu eserinden üretilmiştir.

* Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

¹ RG. 14.02.2011, S. 27846.

² TTK'nın 375. maddesindeki "devredilemez ve vazgeçilemez" yetkilerden bahsedilmektedir. Oysa mehaz İBK'nın 716. maddesinde "vazgeçilemez yetki" kavramı yerine "alınamaz yetki" kavramı kullanılmakta ve "devredilemez ve alınamaz" ibarelerinin karşılığı olarak "unübertragbare und unentziehbare" kavramları yer almaktadır. Bu maddede yer alan "unentziehbar" ibaresi

mez ve devralınamaz yetkilerinin düzenlendiği TTK'nın 375. maddesi İBK'nın 716a maddesinin tercümesi niteliğindedir⁴.

Kanun koyucunun, devredilemez ve devralınamaz yetkileri düzenlemekle güttüğü üç temel amaç vardır. Bunlar:

- Yönetim kurulunun ve yönetim kurulu üyelerinin mutlaka yerine getirmesi gereken görevlerini bilmelerini sağlamak⁵,

- Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun asgari sınırını belirlemek ve sayılan yetkiler bakımından genel kurulun yönetim kurulu üyelerini sorumluluktan kurtaran karar almasını engellemek⁶,

- Büyük anonim şirketlerde yönetim kurulunun sayılan önemli yetkileri, yöneticilere devretmek yerine kendisi kullanarak şirket üst yönetimini gerçekleştirmelerini sağlamaktır⁷.

B- Kavram

Devredilmezlik kavramı, yönetim görev ve yetkilerinin, yönetim kurulu tarafından hem alt birimlerde çalışanlara, yani müdürlere, komitelere veya üçüncü kişilere hem de genel kurula devredilemeyeceğini ifade etmektedir. Önemli olan yetkinin yönetim kurulu tarafından mı devredildiği, yoksa genel kurul tarafından kendi üzerine mi alındığıdır. Eğer yetkiyi yönetim kurulu devrediyorsa devrettiği kişiye veya organa bakılmaksızın devredilmezlikten bahsedilir. Eğer genel kurul yönetim kurulunun münhasır yetkisine giren bir yetkiyi kendi üzerine alıyorsa, bu durumda yönetim kurulu açısından bir devralınmazlık değil vazgeçilmezlik söz konusu olur.

Devralınmazlık kavramı ise, yönetim yetkilerinin esas sözleşme veya genel kurul kararı ile genel kurul tarafından devralınmamasını, yani yetkinin organizasyon

vazgeçilemezliği (unverzichtbar) değil, devralınamazlığı ifade etmektedir. Her ne kadar "unentziehbar" kelimesi "alınmaz" anlamına gelse de, anlam bakımından bir değişiklik olmadığından kanaatimizce, ifade ediş biçimi bakımından "devralınamaz" kelimesini kullanmak daha uygundur.

³ eTTK'da yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz yetkileri konusunda açık bir düzenleme yoktu. Ancak öğretide ve yargı kararlarında yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz yetkilerine kısmen değinilmiş ve örnek olarak, genel kurul toplantıya çağırma (TTK m. 365), genel kurul kararlarının iptalini dava etmek (TTK m. 381), bilanço, kar-zarar hesaplarını düzenlemek, şirket defterlerini tutmak (TTK m. 325, 326, 327), pay bedellerini ödemeyen ortakları ıskat etmek (TTK m. 407) ve Murahhasları gözetlemek yetkileri sayılmıştır. (Bkz. **Arslanlı**, Halil: Anonim Şirketler II-III, Anonim Şirketlerin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul 1960, s. 126; **Arslan**, İbrahim: Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması, Konya 1994, s. 34 vd.; **Helvacı**, Mehmet: Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2001, s. 81; **Çamoğlu**, Ersin: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2010, s. 195, 197; **Poroy**, **Reha/Tekinalp**, **Ünal/Çamoğlu**, **Ersin**: Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2009, N. 536; **Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku, Adana 2009, s. 455; **Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku, Temel Esaslar, Adana 2009, s. 312).

⁴ Limited şirketlerde müdürlerin devredilemez ve devralınamaz yetkileri konusunda bkz. **Yıldız**, Şükrü: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 2007, s. 256 vd.

⁵ **Schärer**, Paul: Verstärkung von Stellung und Funktion der Organe, SAG (SZW) 55 (1983), s. 121; **Schmitt**, s. 19; **Kammerer**, s. 135.

⁶ **Schärer**, s. 121; **Kammerer**, s. 135.

⁷ **Schärer**, s. 121; **Schmitt**, s. 19; **Kammerer**, s. 135.

bakımından yukarı doğru devredilememesini ifade etmektedir⁸. Devralınmaz yetkilerinin varlığı, yönetim kurulu ile genel kurul arasında işlev ayrımı yapıldığını ve tek güç teorisinin reddedilmiş olduğunu göstermektedir.

C- Devredilemez ve Devralınmaz Yetkiler

Yönetim kurulunun devredemeyeceği, onaya sunmayacağı ve vazgeçemeyeceği yetkileri TTK'nın 375. maddesinde sayılmıştır.

TTK'nın 375. maddesine göre,

“(1) Yönetim kurulunun devredilemez ve devralınmaz görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi.
- b) Şirket örgütünün belirlenmesi.
- c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal plânlama için gerekli düzenin kurulması.
- d) Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları.
- e) Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi.

f) Pay, karar ve genel kurul tutanak defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi⁹.

g) Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması.”

Bu maddede sayılan yetkiler, bir yönüyle sınırlı, diğer yönüyle ise sınırlı olmayan şekilde sayılmıştır¹⁰. Esas sözleşmeye konulacak bir hükümle veya genel kurul kararı ile bu yetkilerin bazıları devredilebilir veya devralınabilir yetkiler olarak kabul edilemez. Madde metninde yer alan sayma işlemi bu yönüyle sınırlıdır¹¹. Buna karşılık esas sözleşme ile veya genel kurul kararı ile devredilemez ve devralınmaz yeni yetkiler ihdas edilebilir¹². Düzenleme bu yönüyle ise sınırlayıcı değildir. *Kanaatimizce*

⁸ Böckli, Aktienrecht, § 13, N. 281; Böckli, Kernkompetenzen, s. 37; Bauen/Venturi, N. 415; Krneta, N. 1174; Wunderer, Felix: Der Verwaltungsrats-Präsident, St. Gallen, Zürich 1995, s. 36, dp. 56; von Büren, Roland/Stoffel, Walter A./Weber, Rolf H.: Grundriss des Aktienrechts, Zürich Basel Genf 2007, N. 652.

⁹ Bu bentteki düzenleme mehz İBK'dan kısmen farklıdır. İBK m. 716a/b.6'ya göre, “yıllık faaliyet raporunun hazırlanması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi” yönetim kurulunun devredilemez ve devralınmaz bir yetkisidir. Dolayısıyla mehz kanuna göre, pay, karar ve genel kurul tutanak defterlerinin tutulması, kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, yönetim kurulunun devredilemez bir yetkisi değildir. Bu yetkilerin yönetim kurulunun devredilemez yetkileri olarak açıkça düzenlenmesindeki amacın ne olduğu konusunda TTK'da bir açıklama yer almamaktadır.

¹⁰ Umbach, İBK'nın 717a/I'de sayılan yetkilerin sınırlı bir şekilde sayılmadığı görüşündedir (Umbach, s. 30).

¹¹ Bkz. Horber, s. 76; Jud, Guido: Die Überwachung der Unternehmung durch deren Organe, Zürich 1990, s. 316. Bu görüş sahipleri, devredilemez ve devralınmaz yetkilere yenilerinin eklenebileceğini, düzenlemenin bu anlamda da sınırlayıcı olduğunu ifade etmektedirler.

¹² Bu durum TTK'nın kabul ettiği emredici hükümler ilkesine de aykırı değildir. Zira TTK'da devredilemez ve devralınmaz yetkiler sınırlayıcı bir şekilde sayılmamıştır.

önemli olan yeni devredilemez ve devralınamaz yetkiler oluşturulup oluşturulamamasıdır ki, bu yönüyle 375. maddede sayılan yetkiler sınırlayıcı bir şekilde sayılmamıştır¹³. TTK'nın 375. maddesinde yer almayan ancak, yönetim kurulunun münhasır yetkisinde olan başka bazı yetkiler de bulunmaktadır. Zira bütün yetkilerinin kanunda liste halinde sayılması mümkün görülmemektedir¹⁴.

Ancak, yönetim kurulunun devredilemez yetkilerinin kanunda sınırlayıcı olmadan sayılması gerekli ve faydalıdır. Çünkü yönetim kurulunun sorumluluğunun sınırları açısından devredilemez yetkiler önem arz etmektedir. Diğer taraftan şirket ortakları ve alacaklılarının hukuki güvenliği açısından da devredilemez yetkilerin sayılmasında fayda görülmektedir¹⁵.

Yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz yetkileri şunlardır:

1- Şirketin Üst Düzey Yönetimi

a- Kavram

Üst düzey yönetim kavramı¹⁶, şirketin yönetilmesine ilişkin tüm yetkilerin kaynağını oluşturan ve devredilemez yetkilerin özünü ifade eden bir kavramdır¹⁷. Şirketin üst düzey yönetimi münhasır yetkiler arasında ayrı bir öneme sahiptir ve bu anlamda en önemli yetkidir¹⁸. Üst düzey yönetim kavramının kapsamına giren işler TTK'nın 375. maddesinin gerekçesinde sayılmıştır. Gerekçeye göre, "Üst düzeyde yönetim ile kastedilen, genel işletme politikası başta olmak üzere, yatırım, finansman, temettü gibi politikaların hedeflerinin karara bağlanması, bunlara ulaşılması için seçilen araçların gösterilmesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının veya ulaşıp ulaşılmayacağını belirlenmesi, bütçe uygulamasının kontrolü ve stratejilerin tespiti.".

Üst düzey yönetim kavramı bir başka açıdan, yönetim kurulunun eşas sözleşmede belirlenen amaç doğrultusunda şirketin hukuki¹⁹, yapısal²⁰ ve stratejik²¹ çerçeve-

¹³ Aynı yönde bkz. **Forstmoser**, Peter: Kritische Beurteilung der Reformvorschläge für die Verwaltung, in: Aktienrechtsreform, Zu Entwurf und Botschaft 1983, SSTR 59 (1984), s. 72, dp. 36; **Forstmoser**, Organisation, s. 18, **Forstmoser**, Eingriffe, s. 171, dp. 8; **Busch**, s. 72; **Kammerer**, s. 137; **Homburger**, Eric: Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band, Obligationenrecht. Teilband V 5b, Der Verwaltungsrat. Art. 707-726 OR, in: Peter Forstmoser (Hrsg.), Zürich 1997, N. 634; **Yanlı**, Veliye: İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda "İşbölümü İlkesi" ve Yönetim Kurulunun Münhasır Yetkileri, İHFM, 1997, C. LV, S. 3, s. 265.

¹⁴ **Sprüngli**, s. 45.

¹⁵ Aynı yönde bkz. **Helvacı**, Mehmet: 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı ile Deniz Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri ve Araştırma Görevlilerinin Değerlendirmeleri, İstanbul 1997, s. 113, 114.

¹⁶ Üst düzey yönetim kavramı işletme biliminde stratejik yönetimi ifade etmektedir ve kapsamı esas itibarıyla aynıdır (**Erny**, s. 129 vd).

¹⁷ **Erny**, s. 124; **Schärer**, s. 121, **Homburger**, N. 534; **Böckli**, Aktienrecht, §13, N. 303; **Kammerer**, s. 139; **Vischer**, Frank: Die Aktienrechtsreform aus Sicht des Verwaltungsrates, in: Rechtliche und betriebswirtschaftliche Aspekte des Aktienrechtsreform, Zürich 1984, s. 161; **Amstutz**, Marc: Konzernorganisationsrecht, Zürich 1993, s. 381.

¹⁸ **Stähelin**, Thomas: Die "unübertragbaren Aufgaben" einer Familienaktiengesellschaft, SZW 64 (1992), s. 200; **Kammerer**, s. 138; **Homburger**, N. 530.

¹⁹ Hukuki çerçevenin belirlenmesi, şirketin yaşaması ve gelişmesi için gerekli prensiplerin tespit edilmesini ve kuralların konulmasını ifade etmektedir (**Wunderer**, s. 93; **Kammerer**, s. 139, 140). Bu anlamda yönetim kurulunun en önemli görevi iç yönergenin hazırlanmasıdır.

sini belirlemesi anlamına gelmektedir²². Dolayısıyla üst düzey yönetim şirketin operasyonel yönetimi anlamına gelmemektedir.

b- Kapsamı

Üst düzey yönetim yetkisinin kapsamına üç ana yetki girmektedir. Bunlar²³:

- Şirketin stratejik amacının ve şirket politikasının belirlenmesi ve geliştirilmesi,
- Stratejik amaca ulaşmak için gerekli araçların ve kaynakların belirlenmesi ve temini,
- Yöneticilerin amaca uygun olarak çalışıp çalışmadıklarının kontrolüdür.

Her ne kadar bu yetkiler arasında sayılmamış olsa da, “şirket faaliyetlerinin yürütülmesindeki amaçlar ve araçlar arasında sürekli denge kurmak ve şirket yöneticilerine, belirlenen amaca ulaşabilmeleri ve araçları kullanabilmeleri için verilecek gerekli temel talimatları belirlemek” de üst düzey yönetim yetkisi kapsamında yer alan yetkilere aittir.

Bu içerik dikkate alındığında şirket üst düzey yönetiminin kapsamına öncelikle, şirket stratejisinin belirlenmesi girmektedir²⁴. Bu görevi gereği yönetim kurulu, şirketin orta ve uzun vadede hangi alanlarda faaliyet göstereceğini belirlemek zorundadır. Yönetim kurulu ayrıca, şirketin temel amaçlarını ortaya koyarak, şirketin piyasada yer alacağı pozisyonu belirlemeli ve zayıf olduğu noktaları tespit etmelidir. Yönetim kurulu şirket stratejisini bu şekilde belirledikten sonra, bu stratejik hedeflere ulaşmak için gerekli araç ve kaynakları tespit etmeli ve şirket çalışanlarını amaca ulaşma konusunda çalışmalarını teşvik etmelidir. Bu bağlamda yönetim kurulu, şirket stratejilerini destekler nitelikte bir şirket geleneği oluşturmalıdır.²⁵.

Üst düzey yönetimin kapsamına yönetim kurulunun gelişen olaylar karşısındaki ani müdahale yeteneği ve şirketin finansal dengesinin sağlanması konusunda gösterilmesi gerekli özen de girmektedir²⁶. Yönetim kurulunun bu görevleri yerine getirirken gerçekleşen aksaklıkları ve yeni gelişmeleri dikkate alarak hedefleri ve hedeflere ulaşmak için kullanılan araçları zamanında ve etkin bir şekilde revize etmesi gerekir²⁷. Bu görev de üst düzey yönetim kapsamında değerlendirilmelidir. Bu hususlar dikkate alın-

²⁰ Yapısal çerçevenin belirlenmesi yetkisinin kapsamına, şirket organizasyonunun yapılması, özellikle üst düzey yönetimin belirlenmesi, finans yönetim sisteminin oluşturulması görev ve yetkileri girmektedir (**Kammerer**, s. 140).

²¹ Stratejik çerçevenin belirlenmesi yetkisinin kapsamına, şirketin rekabet gücü kazanması ve var olan rekabet gücünün artırılması amacıyla şirketin başarı potansiyelinin yapılandırılması, korunması ve kullanılmasına yönelik görev ve yetkiler girmektedir (**Baumberger, Hans Ulrich**: Ansätze für einen wirkungsvolleren Verwaltungseinsatz in schweizerischen Aktiengesellschaften, in: Knut Bleicher/Ralph Schmitz-Dräger (Hrsg.), *Unternehmerisches Handeln – Wege, Konzepte und Instrumente*, Festschrift für Hans Siegwart, Bern 1990, s. 68; **Kammerer**, s. 141). Uygulamadan örnekler için bkz. **Biland, Thomas A.**: Die Rolle des Verwaltungsrats im Prozess der strategischen Unternehmensführung, St. Gallen, 1989, s. 278 vd.

²² **Böckli**, Kernkompetenzen, s. 22; **Wunderer**, s. 93 vd.; **Kammerer**, s. 139; **Zwicker**, s. 56.

²³ **Erny**, s. 124; **Zahn**, s. 15; **Müller, Roland/Lipp, Lorenz/Plüss, Adrian**: Der Verwaltungsrat, Ein Handbuch für Praxis, Zürich – Basel – Genf 2007, s. 142.

²⁴ Geniş bilgi için bkz. **Erny**, s. 133 vd.

²⁵ **Zahn**, s. 15; **Ehrat, Felix R.**: Mehr Klarheit für den Verwaltungsrat, AJP 6/1992, s. 793.

²⁶ **Böckli**, Aktienrecht, § 13, N. 307; Karş. **Böckli**, Kernkompetenzen, s. 26; **Kammerer**, s. 143; **Wunderer**, s. 102.

²⁷ **Müller, Roland**: Rechte und Pflichten des Verwaltungsrates, ST 10 (1995), s. 818; **Kammerer**, s. 144; bkz. **Zahn**, s. 15.

dığında üst düzey yönetim yetkisi kısaca, planlama, karar alma, düzenleme ve gözetim fonksiyonlarının gerçekleştirilmesi olarak ifade edilebilir²⁸.

Üst düzey yönetim yetkisi kapsamında yer alan yetkilerden biri de önemli yatırım kararlarının alınmasıdır. Yatırım kararlarının alınması normal şartlarda yönetim kurulunun devredilemez yetkileri arasında yer almamaktadır. Ancak büyük yatırımlar konusunda karar almak, şirketin üst düzey yönetimi kapsamında değerlendirilmesi gereken bir karardır²⁹. Zira büyük yatırımlar konusunda karar alınması yönetim kurulunun finansal sorumluluğuna dâhil bir husustur.

Şirket faaliyetlerini icra eden yöneticilere³⁰ faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin gerekli talimatların verilmesi de üst düzey yönetim yetkisi kapsamında yer almaktadır³¹. TTK'nın 375. maddesinin gerekçesinde bu yetkiye değinilmiş ve "*Politikalara ve hedeflere ulaşılmasına ilişkin kararlar ve stratejilerin uygulanması ile ilgili talimatlar da yönetim kurulu tarafından verilebilir.*" denmiştir.

Üst düzey yönetim yetkisi kapsamında, bağlı şirketlerin yönetim kurulunun üst düzey yönetim yetkisinin ayrıca ele alınması gerekmektedir. Zira şirketler topluluğunda, bağlı şirketin yönetim kurulunun yanı sıra, bir de ana şirketin yönetim kurulu vardır. Şirketler topluluğu hâkim şirket, yani ana şirket tarafından yönetilmektedir. Ana şirketin yönetim kurulu, bağlı ortaklık içerisinde yer alan şirketlerin yönetim stratejileri ve finansal yönetim sistemleri hakkında kararları alır ve bağlı şirketler de bu kararlar çerçevesinde faaliyet gösterirler. Şirketler topluluğunun genel stratejileri ana şirketin üst yönetimi tarafından belirlendiğinden, bağlı şirketin üst yönetimi, ana şirketin üst yönetimi ile uyumlu olmalıdır. Bu durum şirketler topluluğunun bir gereğidir. Dolayısıyla, ana şirketin üst yönetimi bağlı şirketlerin faaliyetlerini de bağlayacak kararlar alabilir ve onlara yön verebilir³². Bağlı şirketin yönetim kurulu ana şirketin üst yönetiminin aldığı global kararları, kendi şirketinin amaçları doğrultusunda uygular.

2- Yönetim Teşkilatının Belirlenmesi

Yönetim teşkilatının belirlenmesi yetkisi, yönetim kurulunun şirketi yapılandırma görevinin en önemli parçasıdır. Şirketin amacına ulaşması için yönetim kurulunun, yönetimi iyi organize etmesi, yönetim teşkilatını şirket ihtiyaçlarını dikkate alarak belirlemesi, bu kapsamda şirket yönetiminde faaliyet gösterecek birimleri tespit etmesi, paylaşılacak ve devredilecek yetkileri belirlemesi, yetkilerin kimlerle paylaşılacağı ve kimlere devredilebileceği ve ne şekilde kullanılacağı konusunda iç yönergelerde düzenleme yapması gerekmektedir³³. Nitekim yönetim teşkilatı dendiğinde, anonim şirketin yönetim şemasını, yani görev yerlerinin adlarını, görev tanımlarını, kimin kime karşı sorumlu olduğunu gösteren çizelge anlaşılmaktadır³⁴.

Yönetim kurulu şirket yönetimini organize etmek ve yönetim teşkilatını belirlemek amacıyla bir iç yönerge hazırlar. Bu yönerge hem yönetim kurulunun hareket

²⁸ Bkz. Erny, s. 130.

²⁹ Ünal, Mustafa: Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması, Batider, 1982, C. XI, S. 3, s. 81.

³⁰ Kammerer, s. 146; Murahhaslara talimat verilmesi mümkün değildir. Zira talimat sadece icrai faaliyetleri yürüten yöneticilere verilebilir.

³¹ Homburger, N. 545; Kammerer, s. 145; Tekinalp, Ünal: Tek Kişilik Ortaklık I, Tek Paysahipli Anonim Ortaklık, İstanbul 2011, s. 128, N. 12-38. Tekinalp'e göre talimat verme ibaresi, uygulama, düzeltme, güçlendirme, artırma, azaltma vb. konularda talimat verilmesini ifade etmektedir.

³² Bkz. TTK'nın 375. maddesinin gerekçesi.

³³ Yanlı, s. 265.

³⁴ Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s. 128, N. 12-39.

alanını hem de yönergeye muhatap olan yöneticilerin ve diğer çalışanların faaliyet alanlarını belirler. Dolayısıyla, iç yönerge hazırlama yetkisi de yönetim teşkilatının belirlenmesi yetkisi kapsamında yer alan yönetim kurulunun münhasır bir yetkisidir.³⁵

Yönetim kurulunun, yönetim yetkilerini kısmen veya tamamen yönetim kurulu üyelerine veya üçüncü kişilere devredebilmesi yetkisi, yönetim teşkilatının belirlenmesi yetkisi kapsamında değerlendirilebilecek bir yetkidir. Zira yönetim yetkisinin devri ile yönetici konumunda yeni organlar oluşturulmaktadır³⁶.

Yönetim teşkilatının belirlenmesi yetkisinin bir parçası olan örgüt şemasının hazırlanması yetkisi de yönetim kurulunun münhasır bir yetkisidir. Yönetim kurulu tarafından hazırlanan ve iç yönergenin bir parçası olan örgüt şemasında şirket üst düzey yönetim birimlerinin organize edilmesi yeterlidir. Örgüt şemasının şirkette çalışan herkesi kapsaması ve bütün birimlerin şemada yer alması gerekmemektedir. En alt birimlere kadar örgüt şemasının çıkarılması görevi şirket yöneticilerine devredilebilir bir yetkidir ve genelde yöneticiler tarafından kullanılır³⁷. Örgüt şeması, şirket yönetiminde yer alan kişilerin hiyerarşik ilişkilerini, görev tanımlarını ve aralarındaki ilişkileri gösterir.

Yönetim kurulu ayrıca şirketin işletme organizasyonunu da gerçekleştirmelidir. İşletme organizasyonu kapsamında yönetim kurulu, özellikle büyük anonim şirketlerde ve uluslar arası şube ve satış ağı olan şirketlerde yetki paylaşımı yapmalı, komiteler ve komisyonlar kurarak yetkileri ilgili birimler arasında dağıtmalıdır. Yönetim kurulu, yönetim yetkileri paylaştığında, yetkiyi kullanacak birimlerin çalışmasını düzenlemek amacıyla ilgili yönergeleri de çıkarmalıdır³⁸. Aynı şekilde bağlı ortaklıklarda, ana şirket ile bağlı ortaklık arasındaki organizasyonun yapılması gerekmektedir³⁹. Dolayısıyla, devredilemez bir yetki olan şirket örgütünün belirlenmesi yetkisi kapsamına yönetim yetkinin devri yanı sıra, yetki paylaşımı, ilgili yönergelerin hazırlanması ve dolayısıyla işletme organizasyonunun yapılması yetkisi de girmektedir⁴⁰.

3- Muhasebe, Finans Denetimi ve Finansal Planlama Düzeninin Kurulması

Yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz yetkilerinden biri de kısaca finansal yönetim yetkisi olarak ifade edilebilecek olan “*Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal plânlama için gerekli düzenin kurulması*” görev ve yetkisidir⁴¹. Bu yetki yönetim kuruluna TTK ile verilen en önemli yetkilerden biridir. Yönetim kurulunun finansal yönetim yetkisi, şirketin üst düzey yönetimi ve organizasyonu ile yakından ilgilidir⁴². Zira finansal sorumluluğun yerine getirilmesi şirketin üst düzey yönetiminin gerçekleştirilmesi bakımından önemli bir rol oynamaktadır.

³⁵ Sadece iç yönergenin hazırlanması değil, yenilenmesi ve değiştirilmesi yetkisi de yönetim kurulunun devredilemez bir yetkisidir (Böckli, Kernkompetenzen, s. 26; Kammerer, s. 152).

³⁶ Kammerer, s. 151.

³⁷ Bauen/Venturi, N. 429; Böckli, Aktienrecht, § 13, N. 319a; Watter, BSK, Art. 716a, N. 8; Kammerer, s. 149; Homburger, N. 555; Stöckli, s. 583.

³⁸ Bauen/Venturi, N. 430.

³⁹ Bkz. Watter, BSK, Art. 716a, N. 7; Bauen/Venturi, N. 430.

⁴⁰ Karş. Homburger, N. 554; Böckli, Kernkompetenzen, s. 25; Kammerer, s. 152, 153.

⁴¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Müller/Lipp/Plüss, s. 150 vd.

⁴² Bauen/Venturi, N. 440; Müller/Lipp/Plüss, s. 151; Ayrıca bkz. Kammerer, s. 159.

Yönetim kurulunun finansal yönetim yetkisi en basit anlamı ile şirketin finansal dengesinin sağlanmasını ifade etmektedir⁴³. Şirketin finansal dengesinin sağlanması için kanun koyucu, finansal yönetim yetkisi kapsamında üç farklı yetkiyi bir araya getirmiştir. Bunlar finansal planlamanın yapılması, muhasebe düzeninin kurulması ve finans denetiminin yapılmasıdır⁴⁴.

a- Finansal Planlamanın Yapılması

Finansal planlama yetkisi kapsamında yönetim kurulu, şirketin bütçe uygulamasını programlamalı ve şirketin amacına ulaşması için gerekli finansal kaynağa, yani likiditeye sürekli sahip olmasını güvence altına almalıdır⁴⁵.

Nitekim finansal planlamanın hedefi de bunu sağlamaktır. Bu yolla yönetim kurulu, şirketin büyümesine katkı sağlamış olur⁴⁶. Dolayısıyla, her şirketin mutlaka bir finansal planlamanın mevcut olması gerekmektedir⁴⁷. Şirketlerin ihtiyacı, büyüklüğü veya küçüklüğü sadece planlamanın kapsamını belirler. Finansal planlamanın yapılmaması bütçe kaynaklarının tespit edilmediği ve güvence altına alınmadığı anlamına gelir⁴⁸.

TTK'nın 375. maddesinin gerekçesinde “*Kurumsal yönetim kurallarının ve çağdaş yönetim usullerinin gereği olan bu örgüt büütün anonim şirketler için gerekli değildir; şirketin yönetimi gerektiriyorsa finansal planlama zorunludur*” ifadesi yer almaktadır⁴⁹. *Kanaatimizce* bu değerlendirme tam anlamıyla isabetli değildir. Zira uygulamada çok küçük şirketler dahi kapsamı çok dar da olsa bir finansal planlama yapmaktadır ve yapmak zorundadır⁵⁰.

Finansal denetim düzeninin kurulmasında olduğu gibi, finansal planlamanın yapılması görevinin de bizzat yönetim kurulu tarafından icra edilmesi gerekmektedir. Yönetim kurulu sadece şirketin ihtiyaçlarının gerektirdiği, uygulanabilir etkin bir finansal planlamanın yapılması için gerekli girişimleri ve organizasyonu yapmak zorundadır⁵¹. Yönetim kurulu ayrıca, yapmış olduğu finansal planlamaları değişen şartlara uyarlamak zorundadır. Uyarlama yetkisi de yönetim kurulunun devredilemez yetkileri arasındadır⁵².

⁴³ **Herrmann**, Rudiger: Funktion, Kontrolle und Haftung der Leitungsorgane von Aktiengesellschaften in Deutschland, der Schweiz, Australien und den USA, Hagen 1995, s. 41.

⁴⁴ Bkz. **Müller/Lipp/Plüss**, s. 151. TTK'nın 375. maddesinde finansal yönetim yetkisi mehzaz kanundaki ilgili düzenlemeden farklı bir lafızda kaleme alınmıştır. Bu farklılık tercüme hatasından kaynaklanmaktadır. Mehzaz kanunun 716. maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendinde bu yetki, “*şirket yönetiminin gerektirdiği ölçüde muhasebe, finans denetimi ve finansal planlama için gerekli düzenin kurulması*” olarak belirtilmiştir. TTK'da ise sadece finansal planlama yetkisi şirket yönetiminin gerekli görmesi şartına bağlanmıştır. Oysa mehzaz kanunda her üç yetki de aynı şarta bağlanmıştır

⁴⁵ **Stöckli**, s. 582; **Homburger**, N. 562; **Zahn**, s. 17; **Kammerer**, s. 172.

⁴⁶ **Wunderer**, s. 97; **Kammerer**, s. 172.

⁴⁷ **Bauen/Venturi**, N. 452; **Tekinalp**, Tek Kişilik Ortaklık, s. 130, N. 12-43.

⁴⁸ **Tekinalp**, Tek Kişilik Ortaklık, s. 130, N. 12-43.

⁴⁹ Bkz. TTK'nın 375. maddesinin gerekçesi.

⁵⁰ **Stöckli**, s. 582.

⁵¹ **Böckli**, Aktienrecht, § 13, N. 354; **Homburger**, N. 561; **Krnet**, N. 1251; **Bauen/Venturi**, N. 446.

⁵² **Böckli**, Aktienrecht, § 13, N. 346; **Karasu**, s. 136.

b- Muhasebe Düzeninin Kurulması

Yönetim kurulu şirketin muhasebe sistemini hukuka uygun bir şekilde kurmalı ve bunun için gerekli olan uygulanabilir muhasebe standartlarını belirlemelidir. Muhasebe düzeninin kurulması ile belli bir dokümantasyon ve bilgi ağı sistemi kurulmuş olur ki, bu sistem yönetim kuruluna şirketin malvarlığına ilişkin değişimleri ve malvarlıksal ilişkileri takip etme imkânı verir⁵³. Bu sebeple yönetim kurulu, şirketin ihtiyaçlarına uygun ve doğru çalışan bir muhasebe düzeni kurmalı⁵⁴ ve muhasebe kayıtlarının hukuka uygun bir şekilde tutulup tutulmadığını denetlemelidir⁵⁵. Yönetim kurulu ayrıca, muhasebe düzenini sürekli kontrol etmeli, geliştirmeli ve ekonomik ve hukuki gelişmelere uygun hale getirmelidir⁵⁶.

Muhasebe kayıtlarını yönetim kurulunun bizzat kendisinin tutması gerekmektedir⁵⁷. Nitekim TTK'nın 375. maddesinin gerekçesinde de⁵⁸, "*Düzenin kurulması*" sözcüğünden de anlaşıldığı üzere, devredilmez olan "*düzenin kurulması görevi*"dir; yoksa muhasebenin tutulması devredilebilir ve yönetimin devri hallerinde bu husus açıkça ifade edilir." denmektedir. Gerekçede de ifade edildiği üzere, yönetim kurulunun bu bent kapsamında devredilemez yetkisi muhasebe düzeninin kurulmasıdır. Muhasebenin tutulması yetkisi ise özel uzmanlık isteyen bir iş olduğundan devredilebilir bir yetkidir⁵⁹.

c- Finansal Denetimin Yapılması

Finansal denetim yetkisi kapsamında yönetim kurulu, finansal denetim düzenini kurmalıdır. Finansal denetim, şirketin iş ve işlemlerinin denetlenmesine ilişkin ve şirketin ihtiyaçlarına uygun bir "iç-denetim" sisteminin⁶⁰ ve bunu yapacak örgütün belirlenmesi ile mümkündür⁶¹. Dolayısıyla finansal denetim bir iç kontrol mekanizmasıdır⁶³.

Finansal denetim düzeninin gerektiği şekilde kurulabilmesi için mutlaka iyi işleyen bir bilgilendirme sisteminin oluşturulması gerekmektedir⁶⁴. Zira denetim yeterli bilgiye ulaşmak ile mümkündür. Bilgiye ise, ancak iyi çalışan bilgilendirme sistemi aracılığıyla ulaşılabilir. Kanunun madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, şirket hangi

⁵³ Karş. **Jud**, s. 126; **Kammerer**, s. 161.

⁵⁴ **Wunderer**, s. 96; **Jud**, s. 127; **Thiel**, Hanspeter/**König**, Axel: Die Ausgestaltung des Rechnungswesens, der Finanzkontrolle und der Finanzplanung als unübertragbare Aufgabe des Verwaltungsrates, in: Hans Siegwart (Hrsg.), Jahrbuch zum Finanz- und Rechnungswesen 1994, Zürich 1994, s. 17; **Kammerer**, s. 163.

⁵⁵ Bkz. **Stöckli**, s. 582; **Wunderer**, s. 96; **Kammerer**, s. 162; Karş. **Müller**, Verwaltungsrat, s. 818.

⁵⁶ **Kammerer**, s. 163.

⁵⁷ **Stöckli**, s. 582.

⁵⁸ Bkz. TTK'nın 375. maddesinin gerekçesi.

⁵⁹ **Krnet**, N. 1229; **Watter**, BSK, Art. 716a, N. 11 vd.; **Böckli**, Aktienrecht, § 13, N. 343; **Bauen/Venturi**, N. 444; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, § 30, N. 40; **Helvacı**, Yönetim Kurulu, s. 207.

⁶⁰ İç denetim sistemi hakkında bkz. **Müller/Lipp/Plüss**, s. 191 vd.

⁶¹ Bkz. TTK'nın 375. maddesinin gerekçesi.

⁶² Karş. **Thiel/König**, s. 31; **Kammerer**, s. 164; **Thiel**, Hanspeter: Audit Committee – ein Instrument der Unternehmensüberwachung, ST 68 (1994), s. 815; Karasu, s. 136; **Tekinalp**, Ünal: Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Kurumsal Yönetim Felsefesine Yaklaşımı, Uğur Alacakaptan'a Armağan, C. II, İstanbul 2008, s. 641.

⁶³ **Tekinalp**, Tek Kişilik Ortaklık, s. 129, N. 12-42.

⁶⁴ **Bauen/Venturi**, N. 446.

büyükte olursa olsun, muhasebeden tamamen bağımsız, uzmanlardan oluşan, etkin bir iç-denetim örgütüne ihtiyaç vardır. Zira bir anonim şirketin denetimi sadece bağımsız dış denetim kuruluşuna bırakılamaz.

Finansal denetim, bir anlamda "teftiş kurulu"nun yaptığı denetimdir. Bu anlamda finansal denetim esas itibarıyla, likiditenin, sermaye yapısının, verimliliğin ve finansal faaliyet sürecinin denetlenmesini ifade etmektedir⁶⁵. Buna göre finansal kontrolün iki unsuru bulunmaktadır⁶⁶. Öncelikle yönetim kurulu, finansal yönetimden sorumlu organ olarak, şirketin finansal yapısını aktif bir şekilde ve doğru zamanlarda kontrol etmelidir. Özellikle, şirketin finansal dengesinin sağlanmasında önemli olan şirketin likidite durumunun, sermaye yapısının ve verimliliğinin gözlenmesidir. Finansal kontrolün ikinci unsuru ise, atanacak bir iç denetçi ile şirketin finansal gidişatının sürekli izlenmesinin sağlanmasıdır⁶⁷.

Muhasebe düzeninin kurulmasından farklı olarak, finansal denetim düzeninin mutlaka yönetim kurulu tarafından kurulması gerekmemektedir. Yönetim kurulu bu düzenin amaca uygun ve fonksiyonel bir biçimde kurulmasından sorumludur⁶⁸. Özellikle büyük anonim şirketlerde yönetim kurulu, sadece kontrolü gerçekleştirecek kişileri belirleyebilir veya sadece denetim komitesi kurmakla yetinebilir ya da yönetim kurulu üyelerinden birini bu konuda görevlendirebilir⁶⁹. Ayrıca belirtmek gerekir ki, yönetim kurulu ne muhasebeci ne finansal planlayıcı ne de finans kontrolörüdür. Yönetim kurulu sadece bu görevlerin şirket amacına uygun bir şekilde yerine getirilmesini ve bu yolla şirketin verimli bir şekilde çalışmasını sağlamakla görevlidir⁷⁰.

4- Müdürlerin ve Aynı İşleve Sahip Kişiler ile İmza Yetkisini Haiz Bulunanların Atanmaları ve Görevden Alınmaları

Yönetim kurulunun devredilemeyen yetkilerinden bir diğeri, müdürlerin ve müdürler ile aynı işleve sahip kişilerin ve imza yetkisini haiz kişilerin atanması yetkisidir⁷¹. Şirket adına imza atma yetkisine, yani şirket adına işlem yapma, şirketi yönetme yetkisine sahip kişileri atama yetkisi murahhaslar dâhil kimseye devredilemez. Yönetim kurulunun bu yetkisini kullanması genel kurulun iznine veya onayına da tabi tutulamaz⁷². Bu tür kişilerin atanması ve görevden alınması, yönetim yetkisinin devri olarak anlaşılmalıdır. Bu düzenlemede kastedilen, icrai faaliyetlerin yürütülmesi aşamasına ilişkin yetkililerdir.

⁶⁵ Bkz. **Müller/Plüss/Lipp**, s. 189, 190.

⁶⁶ **Müller/Lipp/Plüss**, s. 189.

⁶⁷ **Böckli**, Aktienrecht, §13, N. 347, 348; **Bauen/Venturi**, N. 447, 448.

⁶⁸ **Krnet**, N. 1238; **Böckli**, Aktienrecht, §13, N. 349; **Bauen/Venturi**, N. 446.

⁶⁹ **Müller/Lipp/Plüss**, s. 190.

⁷⁰ **Böckli**, Kernkompetenzen, s. 30.

⁷¹ Mehaç İBK'da müdür kavramı yerine yönetici kavramı kullanılmıştır. Doğru olanı da yönetici kavramıdır. Zira yönetici kavramı daha geniş bir kavramdır ve yetki karmaşasını ortadan kaldırır niteliktedir. Ayrıca müdür kavramına TTK'nın anonim şirketler kısmında yer verilmemiştir. Nitekim Helvacı da İBK'daki devredilemez yetkileri incelediği çalışmasında, yönetim kurulunun bu yetkisini, "yönetim ve temsil ile ilgili şahısları atamak ve azletmek" olarak ifade etmiştir (**Helvacı**, Mehmet: İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Yönetim Kurulu, Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan, İstanbul 1995, s. 183).

⁷² **Böckli**, Peter: Aktionärbindungsverträge, Vinkulierung und Statutarische Vorkaufsrechte unter neuem Aktienrecht, ZBJV 129 (1993), s. 484; **Forstmoser**, Eingriffe, s. 171; **Kammerer**, s. 181; **Meier-Schatz**, Zusammenarbeit, s. 825;

Şirketi temsil edecek imza yetkisine sahip kişiler uygulamada imza sirkülerinde yer alan kişilerdir. Bu kişiler, müdür, ticari mümessil veya ticari vekil olarak atanmamış kişiler olabilirler. Böyle bir durumda dahi, kişinin imza yetkisi olduğundan, atama işleminin yönetim kurulu tarafından yapılması gerekmektedir. Müdürlerin imza yetkisi olan kişileri tayin etmesi kural olarak mümkün değildir. Müdürler yönetim kurulu tarafından yetkilendirilmiş iseler, sadece memur veya işçi niteliğindeki kimse-leri, yani imza yetkisi olmayan kişileri tayin etme yetkisine sahip olabilirler⁷³.

Şirketlerin büyüklüğüne dikkate alındığında ise, yönetim kurulunun bu madde kapsamındaki yetkisinin üst düzey yöneticiler ve doğrudan yönetim kurulunun altında yer alan birimlerde çalışan kişilerin atanması olarak anlaşılması gerekmektedir⁷⁴. Zira büyük şirketlerde çok sayıda çalışan bulunmaktadır. Bu sebeple yöneticilerin altında yer alan birimlerde çalışan kişilerin atanması yetkisi bu tür şirketlerde yöneticilere devredilebilir⁷⁵. Yönetim kurulu, hazırlayacağı iç yönergede hangi yöneticilerin yönetim kurulu tarafından atanacağını, hangilerinin murahhaslar veya müdürler tarafından atanabileceğini belirler ve ilgili diğer düzenlemeleri yapar⁷⁶.

Türk hukuk öğretisinde savunulan bir görüşe göre, murahhas üye ve murahhas müdürler kendilerine devredilen yetkiler kapsamında müdür atama yetkisine sahiptirler⁷⁷. Bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira yönetim yetkisi kısmen veya tamamen devredilmiş olsa dahi, yönetim kurulunun organ olarak varlığı ve üst yönetim görevi devam etmektedir. Şirketi temsil edecek kişileri tayin etme görev ve yetkisi yönetim kurulunun üst yönetim yetkisi kapsamında yer almaktadır. Bu sebeple eTTK sisteminde dahi yetki devri halinde müdür atama yetkisi murahhaslara devredilmiş olmaz.

5- Üst Gözetim

TTK'nın 375. maddesinin 5. bendine göre, şirket yönetiminde görevli kişilerin, kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi yetkisi yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz yetkileri arasında sayılmaktadır⁷⁸.

⁷³ Erem, s. 241; Karaca, s. 63.

⁷⁴ Bkz. Zahn, s. 18; Bauen/Venturi, N. 454; Kammerer, s. 178, 181.

⁷⁵ Krneta, N. 1262; Böckli, Aktienrecht, § 13, N. 356; Bauen/Venturi, N. 454; Yanlı, İşbölümü İlkesi, s. 267.

⁷⁶ Kammerer, s. 179.

⁷⁷ Arslan, s. 109; Karaca, s. 43. Eğer yetkiler kısmen devredilmiş ise, devredilmeyen kısma ilişkin olarak yönetim kurulunun da müdür atayabileceği kabul edilmektedir (Arslanlı, AŞ, s. 123 vd.; Domaniç, TTK Şerhi, s. 510).

⁷⁸ eTTK'ya göre yönetim kurulunun yöneticileri gözetleme görevinin bulunduğunu Yargıtay da kabul etmektedir. Yargıtay 11. HD. 08.12.2003 tarih, E. 2003/4466, K. 2003/11543 sayılı kararında "...Dava, yönetim kurulu üyelerinin davacı anonim şirkete verdiği zararın tazmini istemine ilişkindir. TTK'nın 336'ncı maddesi hükmüne göre, yönetim kurulu üyeleri ortaklık esas sözleşmesi ve yasanın kendilerine yüklediği görevlerin kasden veya ihmalen yapılmamış olmasından müteselsilen sorumludurlar. Ayrıca, ortaklık işlemlerinin bir kısmını tevdi ettikleri kimselerin vazifelerinin gereği gibi ifa edip etmediklerini, yönetim kurulu, kontrol ve nezaretle yükümlüdür. Dolayısıyla, kasit veya ihmalleri sonucu verilen zarardan şirkete karşı tüm yönetim kurulu üyeleri sorumlu olurlar. Açıklamaya çalışılan nedenlerle, davalı Vehbi'nin genel müdürlük görevini icra ettiği esnada yapmış olduğu faaliyetlerinden sorumlu olacağı tartışmasız olduğu gibi, adı geçenin bu faaliyetlerini denetlemeyen ve buna karşı çıkmayan diğer yönetim kurulu üyelerinin de sorumlu olduğu..." diyerek yönetim kurulunun yöneticiler üzerinde gözetim yetkisinin olduğunu kabul etmektedir (Karar metni için bkz. Akdağ-Güney, Yönetim Kurulu, s. 172, 173, dp. 490).

Tekinalp üst gözetimi, “yönetimin içinde bulunan tüm yetkilerin kanunlara, idari tasarruflara, AO’nun esas sözleşmesine/esas taahhünameye, kural ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi” olarak tanımlamaktadır. TTK’nın 375. maddesinin gerekçesine göre üst gözetim yetkisinin kapsamına “*hem kuramsal açıdan hem de işletme iktisadi yönünden gerekli olan işlerin akışının gözetimi*” girmektedir.

Yönetim kurulu bu yetkisi kapsamında kural olarak doğrudan yönetim kurulu-nun altında faaliyet gösteren yöneticileri gözetler⁷⁹. Ancak büyük anonim şirketlerde çok sayıda müdür görev yaptığından bunların hepsinin yönetim kurulu tarafından gözetilmesi mümkün değildir. Büyük anonim şirketlerde gözetim yetkisi genelde bu iş için kurulan denetim komitelerine verilmektedir⁸⁰. Nitekim SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri de üst gözetim görevinin ifası için iç kontrol sisteminin ve bu kapsamda komitelerin kurulmasını öngörmektedir (Bölüm IV, m. 1.3.3).

Her ne kadar madde metnindeki gözetim normatif bir gözetimi, yani yöneticilerin mevcut kurallara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimini ifade etse de, üst gözetim yükümlülüğü sadece normatif kurallara uygun hareket edilip edilmemesinin kontrolünü değil, aynı zamanda şirket amacına uygun, verimli ve etkili şekilde faaliyet yapılıp yapılmadığının gözetimini de kapsamaktadır⁸¹. Bu bakımından üst gözetim görevi kapsamında yönetim kurulunun yöneticileri yönlendirmesi, gerekli talimatları vermesi⁸² ve bu bağlamda yönetim faaliyetini minimum düzeyde de olsa birlikte yürütmesi gerekmektedir⁸³.

Yönetim kurulu yöneticilerin kurallara uymasını sağlamak ve uyup uymadıklarını denetlemek amacıyla gerek gördüğünde şirket içerisinde veya dışarıdan uzman kişilerden bir çalışma heyeti de oluşturabilir. Bu denetim şirket içerisinde kurulacak iç kontrol mekanizması ile de yapılabilir⁸⁴.

Netice itibarıyla yönetim kurulu, üst gözetim yetkisinin kullanılması kapsamında, şirketin devam eden işleri hakkında bilgi sahibi olmalı, yöneticilerin yıllık raporlarını dikkatli bir şekilde değerlendirmeli, şirket yapısına uygun bir iç kontrol mekanizması kurmalı, bu mekanizmanın çalışmasını sağlamalı ve çalışma sonuçlarını analiz etmeli, şirket faaliyetleri ile ilgili belirsizlik ortaya çıktığında ek bilgi almalı, yapılan yanlışlıkları ve ortaya çıkan düzensizlikleri ortadan kaldıracak tedbirleri almalı ve yöneticilerin kanuna, yönergelere ve esas sözleşmeye aykırı işlemleri olduğunda derhal müdahale etmelidir⁸⁵.

Yönetim kurulu bu görevini bizzat yerine getirmek zorunda değildir. Gözetleme görevini ifa edecek sistemi kurması yeterlidir. Yönetim kurulu, gözetleme görevini ifa

⁷⁹ **Bauen/Venturi**, N. 462; Yönetim kurulu üst gözetim yetkisi kapsamında murahhasları gözetlemez. Zira üst gözetim yetkisi kapsamına talimat vermek de girmektedir. Oysa yönetim kurulu yazılı dahi olsa murahhaslara talimat veremez. Yönetim kurulu murahhasları genel gözetim yükümlülüğü kapsamında gözetler.

⁸⁰ **Bauen/Venturi**, N. 463; Karşı görüş için bkz. **Böckli**, Aktienrecht, §13, N. 373; **Pulaşlı**, Mütessesil Sorumluluk, s. 41.

⁸¹ **Krnet**, N. 1280; **Bauen/Venturi**, N. 461; **Kammerer**, s. 183; **Homburger**, N. 583; **Wunderer**, s. 103; **Böckli**, Aktienrecht, § 13, N. 374, 379; **Watter**, BSK, Art. 716b, N. 19.

⁸² **Böckli**, Aktienrecht, §13, N. 373.

⁸³ **Krnet**, 1286 vd.; **Böckli**, Aktienrecht, § 13, N. 373, 376; **Bauen/Venturi**, N. 461.

⁸⁴ Karş. **Watter**, Rolf: Rechtliche Pflichten und Verantwortung der Führungsorgane Praktische Hinweise und Empfehlungen, ST 2006, s. 819; **Akdağ-Güney**, Necla: Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu, İstanbul 2010, s. 174.

⁸⁵ **Bauen/Venturi**, N. 467.

edecek kişileri seçip, bu kişilerin görevlerini hukuka uygun bir şekilde ifa edip etmediklerini gözetmekle, sistemi kurmuş ve üst gözetim görevini ifa etmiş olur⁸⁶. Buna karşılık üst gözetim yetkisi delegasyon yolu ile bazı yönetim kurulu üyelerine devredilemez⁸⁷ ve genel kurul tarafından devralınamaz.

6- Defterlerinin Tutulması, Yıllık Faaliyet Raporunun ve Kurumsal Yönetim Açıklamasının Düzenlenmesi, Genel Kurul Toplantılarının Hazırlanması ve İcrası

Yönetim kuruluna verilmiş olan defterlerin tutulması yetkisi, şirket defterlerinin usulüne uygun bir şekilde tutulmasını sağlama ve defter tutanları gözetleme yetkisini ifade etmektedir⁸⁸. Bu sebeple şirket defterlerini yönetim kurulunun bizzat tutması gerekmemektedir. Bu görevin yönetim kurulu tarafından görevlendirilen kişiler eliyle yerine getirilmesi mümkündür⁸⁹. Ancak, esas sözleşmeye veya iç yönergeye konulacak bir hükümlerle defter tutma görev ve yetkisi genel kurula veya denetim kuruluna verilemez⁹⁰.

TTK'nın 514. maddesine göre, "Yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait ...yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar." Yönetim kurulunun yazılı olarak hazırlayacağı yıllık faaliyet raporu, şirketin o yıla ait faaliyetlerinin akışını ve her yönüyle finansal durumunu, doğru, eksiksiz, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtır. TTK'nın yanı sıra SPK ilkelerine göre de şirketin yıllık faaliyet raporlarını hazırlama ve genel kurula sunma yetkisi yönetim kuruluna aittir (Bölüm IV, m. 2.14.b).

Kurumsal yönetim açıklanmasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması hem TTK'da hem de SPK ilkelerinde yer almaktadır. Kurumsal yönetim açıklanmasının doğrudan yönetim kurulu tarafından hazırlanması zorunlu değildir. Açıklama metninin şirket yöneticileri tarafından hazırlanmasında ve yönetim kurulu tarafından genel kurula sunulmasında hiçbir sakınca görülmemektedir. Zira yönetim kurulu açısından devredilmez olan, kurumsal yönetim açıklanmasının hazırlanması ve genel kurula sunulmasıdır.

Yönetim kurulu genel kurul toplantılarının hazırlanması yetkisi kapsamında, genel kurul toplantısının yapılması için gerekli hazırlıkları yapmalı ve genel kurul toplantısının yapılmasını sağlamalıdır. Yönetim kurulu bu görevini bizzat ifa etmek zorunda olmadığından, murahhaslardan ve yöneticilerden yardım alabilir. Yönetim kurulu bu yetkisi kapsamında, gerekli hazırlıkların yapılması ve toplantının yürütülmesi için lüzumlu talimatları verir, usul ve esasları belirler ve görevin yerine getirilmesini denetler⁹¹. Ancak, genel kurulun toplantıya çağırılması görevi, diğer hazırlık faaliyetlerinden farklı olarak bizzat kurul olarak yönetim kurulu tarafından ifa edilmelidir. Yönetim

⁸⁶ Karş. **Bauen/Venturi**, N. 179; **Kammerer**, s. 183.

⁸⁷ **Böckli**, Aktienrecht, §13, N. 373.

⁸⁸ **Müller/Lipp/Plüss**, s. 241.

⁸⁹ İsviçre Federal Mahkemesi verdiği bir kararda, yönetim kurulunun defter tutma yükümlülüğünü bizzat yerine getirmemekten dolayı sorumlu olmadığını, ancak defterleri tutan kişileri gözetlemekle yükümlü olduğunu, yani defterlerin usulüne uygun bir şekilde tutulup tutulmadığını denetlemesi ve defterlerin durumu hakkında devamlı bilgi alması gerektiğini belirtmiştir (Karar için bkz. **Lanz**, s. 45). Kararın değerlendirmesi için bkz. **Ünal**, s. 75, 76.

⁹⁰ **Kammerer**, s. 222.

⁹¹ **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, § 30, N. 30; **Krnet**, N. 1315; **Bauen/Venturi**, N. 477.

kurulu bu görev ve yetkisini yönetim kurulu başkanına, üyelerine veya üçüncü kişilere devredemez⁹².

Genel kurul kararlarının yürütülmesi yetkisi kanaatimizce, sınırları belli olmayan ve kapsamı bakımından 375. maddenin amacına uymayan bir yetkidir. Kararların yürütülmesi ifadesi, o kararların icra edilmesi anlamına da gelmektedir. Oysa genel kurul çok değişik konularda kararlar alabilmektedir. Bu kararlara konu işlerin bazılarının müdürler veya Murahhaslar tarafından yürütülmesi mümkündür. Bu gibi kararların mutlaka yönetim kurulu tarafından yürütülmesini şart koşmak, Murahhaslık ve müdürlük müessesesi ile uyumlu değildir. Bu sebeple bu bentte düzenlenen yetkiyi, aynen üst gözetim yetkisinde olduğu gibi bizzat yönetim kurulu tarafından değil⁹³, yönetim kurulunun oluşturduğu sisteme uygun bir şekilde ve yönetim kurulunun kontrolü altında, yönetim kurulu tarafından görevlendirilmiş birimler tarafından yerine getirilmesi olarak anlamak gerekmektedir⁹⁴. Yönetim kurulu yetki devri yapmaksızın, karar alma yetkisine sahip müdürler veya diğer yöneticiler aracılığıyla genel kurul kararlarını yürütebilir. Dolayısıyla yönetim kurulu, genel kurul kararlarının yürütülmesinin sağlanmasından sorumludur⁹⁵.

7- Borca Batıklık Durumunun Varlığında Mahkemeye Bildirimde Bulunması

TTK'nın 376. maddesinin 3. fıkrasına göre, “*Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarttırıp denetçiye verir. Denetçi bu ara bilanço, en çok yedi iş günü içinde inceleyerek değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunar. Önerilerde 378 inci maddede düzenlenen erken teşhis komitesinin önerilerinin de dikkate alınması şarttır. Raptordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflâsını ister.*” Bu yükümlülük benzer şekilde eTTK'nın 324. maddesinde de düzenlenmiştir⁹⁶.

TTK'nın 376. maddesinde düzenlenen yönetim kurulunun bu yükümlülüğü aynı zamanda TTK'nın 375. maddesinde yönetim kurulunun devredilemez bir yetkisi olarak sayılmıştır. Kanundaki bu düzenleme, pay sahiplerinin, alacaklıların, sermaye piyasası aktörlerinin yatırımlarını ve genel ekonomik menfaatleri korumayı amaçlamaktadır. Yönetim kurulu bu görev ve yetkisi kapsamında borca batıklık bildirimini mutlaka bizzat mahkemeye bildirmek zorunda değildir. Yetkilendirdiği bir müdür veya avukat aracılığıyla da borca batıklık durumunu mahkemeye bildirebilir.

D- Devredilemez ve Devralnamaz Yetki Olarak Kabul Edilmesi Gerekli Diğer Yetkiler

Yönetim kurulunun devredilemez ve devralnamaz yetkileri, her ne kadar TTK'nın 375. maddesinde sınırlı bir şekilde sayılmış gibi görünse de, yönetim kurulunun TTK'da ve diğer kanunlarda düzenlenmiş başka bazı devredilemez ve devralna-

⁹² Bkz. Müller/Lipp/Plüss, s. 254.

⁹³ Ancak bazı kararları yönetim kurulunun bizzat yürütmesi gerekebilir (Müller/Lipp/Plüss, s. 255).

⁹⁴ Bkz. Müller/Lipp/Plüss, s. 255.

⁹⁵ Forstmoser, Reformvorschläge, s. 66; Kammerer, s. 188.

⁹⁶ TTK'daki düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Türk, Ahmet: Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları, Ankara 1999.

maz yetkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla, yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz yetkileri 375. maddede sayılan yetkilerden ibaret değildir. Nitekim mehz İBK m. 716a'da sayılan devredilemez ve devralınamaz yetkilerin yönetim kurulunun görevlerini yerine getirmesinde yardımcı olacak nitelikte bir "checklist" olduğu ifade edilmiştir⁹⁷.

TTK'nın 375. maddesinde sayılanların dışında yönetim kurulunun, devredilemez ve devralınamaz yetkileri olarak kabul edilebilecek birçok yetkisi bulunmaktadır. Örneğin, TTK'nın 446. maddesinin c bendine göre, yönetim kurulu genel kurul kararlarının iptali için dava açabilir. Bu yetki münhasıran yönetim kuruluna verilmiştir. Kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırımı kararı verilmesi de yönetim kurulunun münhasır yetkilerindedir. Şarta bağlı sermaye artırımında beyanname hazırlama yetkisi de yönetim kurulunun devredilemez bir yetkisidir. Aynı şekilde, TTK'nın 375. maddesinin g bendine göre, şirketin borca batıklık durumunun mahkemeye bildirilmesi, yönetim kurulunun devredilemez yetkileri arasında yer almaktadır. Şirket birleşmelerinde birleşme sözleşmesinin imzalanması yetkisi yönetim kurulunun devredilemez yetkileri arasındadır.

E- Bağlı Şirketin Yönetim Kurulunun Devredilemez ve Devralınamaz Yetkileri

TTK'nın 375. maddesinde düzenlenen yetkilerin, bağlı şirketin yönetim kurulu tarafından kullanılması ve kanunda öngörülen sistemin çalışması her durumda mümkün değildir. Özellikle ana şirketin bağlı şirket üzerinde tam hâkimiyetinin olduğu durumlarda, bağlı şirketin yönetim kurulu tam bir yönetim kurulu gibi çalışmamaktadır⁹⁸. Zira TTK'nın 203. maddesine göre, "*Bir ticaret şirketi bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde yüzüne sahipse, hâkim şirketin yönetim kurulu, topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının gereği olmak şartıyla, kaybına sebep verebilecek sonuçlar doğurabilecek nitelik taşıyalar bile, bağlı şirketin yönlendirilmesine ve yönetimine ilişkin talimat verebilir. Bağlı şirketin organları talimata uymak zorundadır.*"

Bu maddedeki düzenlemeye göre, bağlı şirketin yönetim kurulunun üst yönetim yetkisi bulunmamaktadır. Ana şirketin yönetim kurulu, bağlı şirketin yönetim kuruluna şirketin yönetimine ilişkin talimatlar verebilmektedir. Ana şirketin yönetim kurulu sadece, bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimatlar veremez (TTK m. 204). Bağlı şirketin yönetim kurulu ana şirketin yönetim kurulunun verdiği talimatlara uymak zorundadır⁹⁹. Nitekim bu zorunlulukları sebebiyle sorumlulukları da bulunmamaktadır. TTK'nın 205. maddesine göre, "*Bağlı şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve sorumlu tutulabilecek ilgililer, 203 ve 204 üncü madde kapsamındaki talimatlara uymaları nedeniyle, şirkete ve pay sahiplerine karşı sorumlu tutula-*

⁹⁷ **Hunziker**, Arthur: Neuerungen in der Stellung und Verantwortlichkeit der Organe, in: Rechtliche und betriebswirtschaftliche Aspekte der Aktienrechtsreform, SSHW 74 (1984), s. 98; **Homburger**, N. 643; **Kammerer**, s. 198; **Nobel**, Peter: Klare Aufgaben für den Verwaltungsrat, ST 65 (1991), s. 533; **Forstmoser**, Organisation, s. 264; **Forstmoser**, Eingriffe, s. 171; **Meier**, Robert: Anpassung der Statuten an das revidierte Aktienrecht, AJP 3/1992, s. 329.

⁹⁸ **Bauen/Venturi**, N. 511; **Böckli**, Kernkompetenzen, s. 59; **Böckli**, Peter: Die Stellung des Verwaltungsrates einer in den Konzern eingeordneten Untergesellschaft, in: Charlotte M. Bär, Vom Gesellschafts- zum Konzernrecht, Bern; Stuttgart; Wien 2000, s. 53.

⁹⁹ Karş. **Aytaç**, Zühtü: Bağlı İşletmeler Hukuku ve Türk Hukukundaki Görünüm, Batider, 1976, C. VIII, s. 4, s. 118, 119.

mazlar.” Bu durumda bağlı şirketin yönetim kurulu ana şirketin yönetim kurulunun memuru gibi görev yapmaktadır ki, böyle bir yönetim kurulunun TTK’nın 375. maddesinde düzenlenen yetkileri kullanması da söz konusu olamaz. Dolayısıyla 375. maddedeki düzenleme bağlı şirketlerin yönetim kurulları açısından bütünüyle uygulanabilir bir düzenleme değildir. Hal böyle olmakla birlikte TTK’nın 367. maddesinin gerekçesinde aynen “Bağlı şirketlerde, üst düzeyde yönetim yetkisinin kime ait olduğu sorusu özellik gösterir. Başka bir deyişle, bağlı şirketlerin yönetim kurulları üst düzeyde yönetim yetkisini haiz midir? Yoksa bu yetki ana şirketin yönetim kuruluna mı aittir? Hükmün münferit şirketler için ön görüldüğü ne kadar açıksa, bağımsız yönetim kurullarının düşünülmüş olduğu da o kadar doğaldır. Bu hüküm, Kanununun 195 ve devamı madde hükümleri ile birlikte değerlendirilmeli, değerlendirmede 202 ilâ 204 üncü maddeler dikkate alınmalıdır. Bağlı şirketin üst yönetimi, hakim şirketin ve tepe şirketin üst yönetimi ile uyumlu olmalıdır. Bu ilke şirketler topluluğunun kanun tarafından tanınan gerçeğidir. Başka bir deyişle, hakim ve özellikle tepe şirketin üst yönetimi bağlı şirketleri de kapsar ve bağlar. Ancak bu sınırlamalara rağmen bağlı şirketlerde de üst yönetim devredilemez.” ifadesi yer almaktadır. Oysa yukarıda izah edildiği üzere bağlı şirket yönetim kurulunun tam anlamıyla üst yönetim yetkisinin varlığından bahsedilmesi mümkün görülmemektedir. Bu sebeple kanaatimizce, devredilemez ve devralınamaz yetkilerini kullanamayan yavru şirketin yönetim kurulunun, bu yetkileri bağlı ortaklık içerisinde bulunmaları sebebiyle kullanamamalarından dolayı sorumlu olduklarına ilişkin bir düzenleme getirilmelidir.

II- YÖNETİM YETKİSİNİN DEVRİ

A- Genel Olarak

Anonim şirket yönetim kurulu, kurul organ olarak faaliyet gösterir ve şirketi kurul halinde aldığı kararlarla yönetir. TTK’nın 365. maddesinde, anonim şirketin yönetim kurulu tarafından yönetileceği ve 390. maddesinde, kararların mevcut üyelerin çoğunluğu ile alınacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlenmeler gereğince yönetim görev ve yetkilerinin, esas sözleşmede aksine bir düzenleme yoksa kurul organ olarak yönetim kurulu tarafından kullanılması zorunludur. Nitekim TTK’nın yönetim görev ve yetkilerinin devrini düzenleyen 367. maddesinin ikinci fıkrasında, “Yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir.” denmektedir.

Yönetim kurulu genel kural gereğince kurul organ olarak kullanmak zorunda olduğu görev ve yetkilerini kanunda belirtilen şartlara uyarak üyelerinden bazısına veya üçüncü kişiye kısmen veya tamamen devredebilir. Yönetim yetkisinin devri genellikle temsil yetkisinin devrini de içerdiğinden, yani yönetim yetkisi kendisine devredilen kişilere kural olarak temsil yetkisi de devredildiğinden, kendisine yetki devredilen kişilere icrada görevli olan (delegierte – internen – exekutiven) ve yetki devredilmeyen üyelere ise icrada görevli olmayan (ungelegierte – externen – nicht-exekutiven) üyeler denmektedir. Diğer taraftan, kendisine yönetim görev ve yetkisi devredilen kişi yönetim kurulu üyesi ise Murahhas üye, üçüncü kişi ise Murahhas müdür olarak adlandırılmaktadır.

Yönetim görev ve yetkisinin devrini düzenleyen TTK’nın 367. maddesine göre yetki devrinin şartları, devre izin veren esas sözleşme hükmü ve devri düzenleyen iç yönergenin hazırlanmasıdır. Bu iki şart yönetim görev ve yetkisinin devrinin şekli şartları olarak kabul edilmektedir. 367. maddede düzenlenmemekle birlikte yönetim görev ve yetkisinin devrinin bir de maddi şartı vardır. Bu şart ise, yönetim kurulunun sadece devredilebilir ve devralınabilir yetkilerinin devre konu edilebilmesidir

Bu şartlar dikkate alındığında yetki devri, esas sözleşmede verilen izin gereğince yönetim kurulunun devredilebilir yetkilerinin yönetim kurulu tarafından hazırla-

nan iç yönergeye göre yönetim kurulu üyelerine veya üçüncü kişilere devredilmesi, olarak tanımlanabilir¹⁰⁰.

Yönetim görev ve yetkilerinin devri konusunda kimin yetkili olduğu TTK'da tekrar ele alınmış ve genel kurul tarafından da kullanılabilen bu yetki münhasır olarak yönetim kuruluna verilmiştir. TTK'nın 367. maddesine göre artık esas sözleşme ile yetki devri konusunda sadece yönetim kurulu yetkilendirilebilir. TTK ile yönetim kuruluna verilen bu yetki devredilemez ve devralınamaz bir yetkidir. Zira TTK'nın 375. maddesinin b bendine göre, örgüt şemasının belirlenmesi (şirketin iç organizasyonunu yapma) yetkisi yönetim kurulunun devredilemez yetkileri arasındadır¹⁰¹. Kanunun getirdiği yeni düzenleme ile organizasyon yetkisi, münhasır yetki olarak yönetim kuruluna verilmekte ve bu sayede yönetimin etkin ve verimli çalışması konusunda yeterli bilgi sahibi olmayan genel kurulun organizasyon yetkisi tamamen kaldırılmaktadır.

B- Yetki Devrinin Şartları

TTK'ya göre anonim şirketlerde yönetim yetkisinin devrinin maddi ve şekli olmak üzere iki şartı vardır. Yetki devrinin şekli şartı iki tanedir: Bunlardan birincisi; esas sözleşmede devre izin verilmiş olması, ikincisi; iç yönergenin hazırlanmasıdır. Yetki devrinin maddi şartı ise devre konu yetkilerin devredilebilir ve devralınabilir yetkiler olması zorunluluğudur¹⁰².

1- Şekli Şartlar

Yönetim yetkisinin devrinin iki tane şekli şartı vardır. Bunlar:

- Şirket esas sözleşmesinde yönetim kurulunun yönetim yetkisini kısmen veya tamamen yönetim kurulu üyelerine veya üçüncü kişilere devretmesine izin veren hükmün bulunması.

- Yönetim kurulunun yetki devrini düzenleyen iç yönergeyi hazırlaması.

Yönetim yetkisinin devredilebilmesi için bu iki şekli şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. İç yönerge, yönetim kurulunun yetki devrine ilişkin bir kararının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. İç yönerge hazırlanmaksızın doğrudan esas sözleşmenin verdiği yetkiye dayanarak veya esas sözleşme ile yetki devri yapılamaz¹⁰³. Aksinin kabulü yönetim kurulunun devredilemez nitelikte olan yönetim organizasyon yetkisinin ihlali anlamına gelir.

¹⁰⁰ Karş. **Horber**, Felix: Die Kompetenzdelegation beim Verwaltungsrat der AG und ihre Auswirkungen auf die aktienrechtliche Verantwortlichkeit, Zürich 1986, s. 82; **Sprüngli**, Luzius R.: Die neue Rolle des Verwaltungsrates, Veränderte Stellung und Aufgaben sowie mögliche Ausgestaltung des Verwaltungsrates in mittelgrossen schweizerischen Industrieunternehmen, St. Gallen 1990, s. 41; Farklı tanımlar için bkz. **Kuhne**, Fritz: Das Problem der Delegation und subdelegation von Kompetenzen der Staatorgane, Aarau 1941, s. 4; **Barbey**, Günther: Rechtsübertragung und Delegation, Eine Auseinandersetzung mit der Delegationslehre Heinrich Triepels, Münster 1962, s. 80; **Lanz**, Paul Ulrich: Die Delegation der Befugnisse des Verwaltungsrats, Bern 1970, s. 42.

¹⁰¹ TTK'daki bu düzenleme İBK'dan aynen alınmıştır. İBK'nın 716/a maddesinin birinci fıkrasının 2 nolu bendinde, organizasyon yapma yetkisi devredilemez ve devralınamaz bir yetki olarak yönetim kuruluna verilmiştir.

¹⁰² **Horber**, s. 85. Devredilecek yetkilerin, devredilebilir ve devralınabilir yetkiler olması gerekliliği, yetki devrinin bir şartı değil konusu olduğu görüşü de savunulabilir.

¹⁰³ **Bauen**, Marc/**Venturi**, Silvio: Der Verwaltungsrat, Zürich – Basel – Genf 2007, N. 357.

a- Esas Sözleşmede Devre İzin Verilmiş Olması

Devre izin veren esas sözleşme hükmü¹⁰⁴ devrin geçerlilik şartıdır. Esas sözleşme hükmü olmaksızın doğrudan kanundaki düzenlemeye dayanarak yetki devri yapılamaz¹⁰⁵. TTK m. 367 hükmüne göre, esas sözleşmede sadece, yetki devrine izin verilip verilmediğine ilişkin düzenleme yapılması zorunludur. Devre izin verildiği takdirde bu devrin nasıl yapılacağı, hangi yetkilerin devredilebileceği ve hangilerinin devredilemeyeceği, yetkilerin yönetim kurulu üyelerine mi, üçüncü kişilere mi, yoksa her ikisine birden mi devredilebileceği hususunda düzenleme ise iç yönergede yapılır. Bu tür sınırlamalar yönetim kurulunun yetki devri konusundaki münhasır yetkisi kapsamında yer alan hususlar olduğundan genel kurul kararıyla esas sözleşmede düzenlenemez¹⁰⁶. Zira TTK'da emredici hükümler ilkesi kabul edilmiştir ve bu ilke gereğince genel kurul yetki devrine izin verme dışında bir düzenleme yapamaz. Ayrıca yönetim yetkisinin devrine izin veren esas sözleşme hükmü ile yönetim kurulu yetki devrine de zorlanamaz¹⁰⁷.

b- İç Yönergenin Hazırlanması

Yönetim yetkilerinin devredilebilmesinin ikinci şekli şartı, iç yönergenin hazırlanmasıdır¹⁰⁸. İç yönerge İsviçre hukuku örnek alınarak, ilk defa yeni TTK ile hukuk sistemimize girmiştir.

¹⁰⁴ Esas sözleşme hükmünün değiştirilerek izin verilmesi durumunda ağırlaştırılmış nisap aranmaz.

¹⁰⁵ **Bär**, Hans J.: Wichtige Neuerungen im revidierten Aktienrecht, in: Der Bernische Notar 2/92, s. 394; **Reiff**, Felix: Beiträge als Beratungs- und Führungsgremien bei schweizerischen Aktiengesellschaften, Zürich 1988, s. 141.

¹⁰⁶ İsviçre hukukuna göre genel kurul, yetki devrine izin veren esas sözleşme hükmünü düzenledikten sonra yetki devrine müdahale edemese de, esas sözleşmeye hüküm koyarak yetki devrinin sınırlarını çizebilir. Örneğin esas sözleşmede, yetki devrinin sadece yönetim kurulu üyelerine yapılabileceği, üçüncü kişilere yapılamayacağı öngörülebilir. Aynı şekilde, devredilebilir nitelikte olmasına rağmen bazı yetkilerin devredilemeyeceği düzenlenebilir. Fakat bu düzenlemede organizasyon özgürlüğünün sınırlarına müdahale edilmemeli ve hangi yetkinin kime devredileceği gibi ayrıntılı düzenlemeler yapılmamalıdır (Bkz. Meier-Schatz, Christian J., Die Entscheidungen durch die Generalversammlung von Frage aus dem Kompetenzbereich des Verwaltungsrates, in: Roland von Büren (Hrsg.), Aktienrecht 1992-1997: Versuch einer Bilanz, Zum 70. Geburtstag von Rolf Bar, Bern 1998, s. 263 vd., s. 825; Watter, Rolf, Art. 716 b OR, in: Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Rolf Watter (Hrsg.), Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationsrecht II, Basel/Genf/München 2002, Art. 716b, N. 5; **Böckli**, Peter: Die unentziehbaren Kernkompetenzen des Verwaltungsrates, Zürich 1994, s. 37; **Forstmoser**, Peter: Eingriffe der Generalversammlung in den Kompetenzbereich des Verwaltungsrates – Möglichkeiten und Grenzen, SZW 66 (1994), s. 173; **Forstmoser**, Peter: Organisation und Organisationsreglement nach neuem Aktienrecht, Schriften zum neuen Aktienrecht 2, Zürich 1992, s. 33; **Kammerer**, Adrian: Die unübertragbaren und unentziehbaren Kompetenzen des Verwaltungsrates, Zürich 1997, s. 86). İsviçre hukukundaki bu farklı durumun sebebi emredici hükümler ilkesinin mevcut olmamasıdır.

¹⁰⁷ **Erny**, Dominik: Oberleitung und Oberaufsicht, Führung und Überwachung mittlerer Aktiengesellschaften aus der Sicht des Verwaltungsrats, Zürich 2000, s. 161; **Tekinalp**, Tek Kişilik Ortaklık, s. 133, 143, N. 12-54.

¹⁰⁸ İsviçre hukukunda, yönetim kurulunun iç yönerge hazırlamayı unutmaması veya bilerek hazırlamaması durumunda organizasyon özgürlüğüne dayanarak iç yönerge olmaksızın yetki devri yapabileceği savunulmaktadır. Ancak böyle bir durumda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunda bir değişiklik olmayacağı da ifade edilmektedir (**Forstmoser**, Peter/**Meier-**

İç yönerge yetki devri yapılmadan önce hazırlamalıdır. Eğer yönetim kurulu yetki devretmeyecek ise iç yönerge hazırlaması da gerekmemektedir¹⁰⁹. Zira genel kurulun yönetim kurulunu yetki devri konusunda zorlaması mümkün değildir¹¹⁰. İç yönerge hazırlama zorunluluğu sadece, yönetim kurulunun organ fonksiyonundan kaynaklanan yetkilerinin devrinde söz konusudur. Eğer devredilecek yetkiler, yönetim kurulunun organ fonksiyonundan kaynaklanan yetkiler değilse, o takdirde yine iç yönerge hazırlama yükümlülüğü bulunmamaktadır. Aynı şekilde, sorumluluğun devredende kaldığı yetki paylaşımlarında da iç yönerge hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır¹¹¹.

1) İç Yönerge Kavramı

Anonim şirketlerde her organ kendisi ve alt birimleri için iç yönerge hazırlama yetkisine sahiptir¹¹². Zira kanundaki ve esas sözleşmedeki düzenlemelerin yeterli olmadığı durumlarda, organların görevlerini ifa edebilmesi ve yetkilerini kullanabilmesi için çalışma usul ve esaslarını belirlemesi gerekebilmektedir. Şirket yönetiminin organizasyonu, yönetiminde görevli birimlerin hangi yetkileri kullanacağı ve kimin kime karşı ne şekilde sorumlu olacağı iç yönerge ile düzenlenmektedir.

Yetki devrini konu alan iç yönerge, “yönetim yetkisinin devrine izin veren esas sözleşme hükmüne dayanarak yönetim kurulu tarafından yazılı olarak hazırlanan ve şirket yönetiminin organizasyonunu ve çalışma usulünü düzenleyen metin” olarak tanımlanabilir¹¹³.

TTK'nın 367. maddesinin gerekçesinde de iç yönergeye değinilmiş ve iç yönerge hakkında “*üretim öncesini, üretimi, pazarlamayı, muhasebenin yapısını, işleyişini, görev tanımlarıyla şemasını içerir; “yönetimi” bir bütün halinde düzenler. Yönetmelikte örgüt şemasının verilmesi yeterli değildir; karar ve atama yetkileri ile işletmenin teknik, ticarî ve hukukî açıdan yönetimine ilişkin esasları da içermelidir. Bu tasarruf murahhasların yetki alanlarının da açıkça belirlenmesinde önem kazanır*” ifadelerine yer verilmiştir.

2) İç Yönerge Hazırlama Yetkisi

TTK'nın 375. maddesinin 1. fıkrasının b bendine göre “*şirket yönetim teşkilâtının belirlenmesi*” yetkisi yönetim kurulunun devredilemez yetkileri arasında yer aldı-

Hayoz, Arthur/Nobel, Peter: Schweizerische Aktienrecht, Bern 1996, § 29, N. 28; **Kunz, Rudolf:** Die Annahmeverantwortung von Mitgliedern des Verwaltungsrates, St. Gallen 2004, s. 90 vd.; **Busch, Irene:** Die Übertragung der Geschäftsführung auf den Delegierten des Verwaltungsrates, in: Neues zum Gesellschafts- und Wirtschaftsrecht, Zum 50. Geburtstag von Peter Forstmoser, Zürich 1993, s. 73; **Kammerer, s. 149; Bärtschi, Harald:** Verantwortlichkeit im Aktienrecht, Zürich 2001, s. 250). Kanaatimizce bu görüşün TTK sisteminde geçerliliği bulunmamaktadır. Zira emredici hükümler ilkesi gereğince TTK m. 367 hükmüne göre yetki devri ancak yönetim kurulu tarafından hazırlanacak örgüt yönergesine göre yapılabilir.

¹⁰⁹ **Forstmoser, Organisation, s. 32 vd.; Forstmoser, Eingriffe, s. 172; Watter, BSK, Art. 716b, N. 5 vd.; Von Moss-Busch, Irene:** Das Organisationsreglement des Verwaltungsrates, Zürich 1996, s. 74. Ancak bu durumda dahi, bir örgüt yönergesi hazırlanması tavsiye edilmektedir (**Krnetz, Georg:** Praxiskommentar Verwaltungsrat, Bern 2005, N. 1716).

¹¹⁰ **Von Moos-Busch, s. 74, dp. 392; Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s. 133, 134, N. 12-54.**

¹¹¹ **Forstmoser, Organisation, s. 30.**

¹¹² **Schmitt, Petra:** Das Verhältnis zwischen Generalversammlung und Verwaltungsrat in der Aktiengesellschaft, Zürich 1991, s. 119.

¹¹³ Örgüt yönergesi kavramının içeriği hakkında bkz. **Bauen/Venturi, N. 358; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, § 11, N. 6.**

ğından ve bu yetki iç yönerge hazırlama yetkisini de ihtiva ettiğinden, iç yönerge hazırlama ve kabul etme yetkisi münhasıran yönetim kurulunun aittir¹¹⁴. Genel kurul, alacağı bir kararla veya yapacağı bir esas sözleşme değişikliği ile yönetim kurulunun iç yönerge hazırlama yetkisini ne kaldırabilir, ne sınırlandırabilir ne de kendi üzerine alabilir¹¹⁵.

Bir görüşe göre, iç yönergenin hazırlanması şirket organizasyonunun temel unsurlarından olduğundan ve şirket organizasyonu genel kurulun görev alanında yer aldığından, iç yönerge hazırlanması konusunda genel kurulun yetkili olması ve şirket yönetimine genel kurulun yönetici seçebilmesi gerekir¹¹⁶. *Bu görüşe katılmak mümkün değildir.* Zira yönetim kurulu yönetim görev ve yetkisinin devri konusunda esas sözleşme ile yetkilendirilmekte ve genel kurul da yönetim kurulu üyelerini seçmektedir. Böyle bir tabloda iç yönerge konusunda genel kurulun herhangi bir yetkisinin olması ihtiyaç bulunmamaktadır. Genel kurul, yönetim kurulunun organizasyonu konusunda ancak esas sözleşmeyi değiştirerek yönetim yetkisinin devrine izin verip vermeme konusunda inisiyatif sahibi olabilir.

TTK'nın 367. maddesinin gerekçesine göre, *“Fıkra örgüt yönetmeliğinin kimin tarafından karara bağlanacağına ilişkin bir açıklığı içermemektedir. Bu yönetmeliği genel kurul veya yönetim kurulu onaylayabilir. Bu onay hiçbir organ açısından o organa özgülenmiş ve devredilemeyecek bir yetki taşımaz. Devir, esas sözleşmede açıkça öngörüldüğüne göre, devir yönetmeliği bakımından gerekli esas sözleşmesel dayanak sağlanmış demektir. Önemli olan devirdir. Bu da esas sözleşmede öngörülen bir hükümle, “meşruiyet” temelini kazanmış olmaktadır. Teşkilât yönetmeliği bu devri uygulamaya ilişkin hükümlerini göstermesi bakımından önemlidir. Kaynak İsviçre hukukunda bu yetkiyi çoğu kez yönetim kurulu kullanmaktadır.”* Madde gerekçesinde yer alan bu ifadelerle katılmak mümkün değildir. Zira iç yönerge hazırlanması yetkisi, TTK'nın 375. maddesinde düzenlenen yönetim kurulunun devrilemez ve devralınamaz yetkilerinden olan *“şirket yönetim teşkilâtının belirlenmesi”* yetkisi kapsamında yer almaktadır. Yönetim kurulu tarafından hazırlanan iç yönergenin genel kurul tarafından onaylanmasının zorunlu olması durumunda nihai yetki genel kurula ait olur ki, bu durum TTK'nın 375. maddesine aykırılık teşkil eder.

Buna karşılık, iç yönergede genel kurulun yetki alanına giren bir husus düzenlenmiş ise, bu konuda genel kurulun onayının alınması gerekebilir. Örneğin, iç yönergede yönetim kuruluna üye olabilmek için yaş sınırlaması getirilmesi genel kurulun yetki alanına doğrudan müdahale anlamına gelmektedir. Böyle durumlarda genel kurulun onayının alınması sistemin işleyişi açısından faydalı olabilir¹¹⁷.

İç yönerge hazırlama yetkisinin kapsamına iç yönergeyi değiştirme yetkisi de girmektedir.

¹¹⁴ Helvacı ise iç yönergeyi yönetim kurulunun veya genel kurulun onaylayabileceğini ifade etmektedir (Helvacı, Mehmet: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu (Organ) Konusunda Getirdiği Yenilikler, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına Etkileri, Uluslar arası Konferans, Ankara 2010, s. 196).

¹¹⁵ Böckli, Aktienrecht, § 13, N. 332; Krneta, N. 1723; Müller, Roland: Die arbeitsrechtliche Situation der VR-Delegierten in der Schweiz, AJP 12/2001, s. 1374; Kammerer, s. 92; Kunz, s. 101; Karasu, Rauf: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2009, s. 134.

¹¹⁶ Hirsch, E. Ernst: Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1948, s. 12, 15.

¹¹⁷ Zwicker, Stefan: Der Inhalt des Organisationsreglementes nach dem neuen Aktienrecht, ST 68 (1994), s. 55.

3) İç Yönerge Hazırlama Şartları

Anonim şirket yönetim kurulunun iç yönerge hazırlayabilmesinin şekli ve maddi olmak üzere bazı şartları bulunmaktadır. Şekli şartlar; esas sözleşmede yetki devrine izin veren hükmün mevcut olması, yönergenin yazılı olarak hazırlanması ve geçerli bir yönetim kurulu kararına dayanmasıdır¹¹⁸. Maddi şartlar ise; iç yönergenin kanuna ve esas sözleşmeye aykırı olmaması ve şirket yönetiminin düzenlemesini konu edinmesidir.

a) Şekli Şartlar

İç yönergenin esas sözleşmede yer alan yetki devri hükmüne dayanarak hazırlanmış olması, yazılı olması ve geçerli bir yönetim kurulu kararına dayanması gerekmektedir.

Yönetim kurulunun şirket yönetimini organize etmek amacıyla iç yönerge hazırlayabilmesi için öncelikle esas sözleşmede yönetim kuruluna yönetim yetkisinin devredilebileceği hususunda yetki verilmiş olması gerekmektedir. Eğer esas sözleşmede bir yetkilendirme yoksa hazırlanana iç yönergenin yetki devri açısından uygulanması ve yetki devri yapılması mümkün değildir. Bu şekilde hazırlanan iç yönerge, yönetim iç yönergesi olarak kabul edilir ve sadece yetki devri haricindeki hükümleri uygulanabilir.

TTK'da ve İBK'da iç yönergenin yazılı olması gerektiği yönünde bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak TTK m. 390/V hükmüne göre “*Kararların geçerliliği yazılıp imza edilmiş olmalarına bağlıdır.*” İç yönerge bir yönetim kurulu kararına dayandığına göre, bu düzenleme gereğince, yönetim kurulu kararına konu yönergenin de yazılı olarak hazırlanması şarttır¹¹⁹. Yazılı olarak hazırlanan iç yönergenin ayrıca noter tarafından onaylanması zorunluluğu bulunmamaktadır¹²⁰.

İç yönergenin yazılı olması zorunlu olmakla birlikte, tescil ve ilân edilmesi veya herhangi bir şekilde yayınlanması gerekmemektedir¹²¹. Zira iç yönergenin yayınlanması halinde şirketin üçüncü kişilerin bilmesini istemediği yönetim organizasyon yapısına ilişkin tüm bilgiler açıklanacaktır¹²². Diğer taraftan iç yönergenin yayınlanması, şirket yönetiminde şeffaflığın sağlanması ve böylece kurumsal yönetim anlayışının gelişmesi açısından faydalı kabul edilmektedir¹²³.

İç yönerge yönetim kurulunun bir kararı ile hazırlanır. Geçerli bir iç yönergeden bahsedilebilmesi için yönergenin dayanağı olan yönetim kurulu kararının geçerli olması gerekir. Yönetim kurulunun, iç yönergenin kabul edildiğine dair kararının geçerli olabilmesi için, üye sayısının yarısından bir fazlası ile toplanmış ve esas sözleşmede aksine hüküm olmadığı takdirde, toplantıya katılan yönetim kurulu üye sayısının salt

¹¹⁸ Tekinalp bu şartları maddi şartlar olarak ifade etmektedir (Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s. 132, N. 12-49).

¹¹⁹ Kammerer, s. 89; Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s. 134, N. 12-57; İç yönergeyin yazılı olması, hangi yetkilerin kim tarafından kullanılacağı konusunda oluşacak tereddütlerin giderilmesi bakımından önemlidir (Krneta, N. 1721)

¹²⁰ Karasu, s. 187.

¹²¹ Helvacı, Yönetim Kurulu, s. 196; Karasu, s. 187; Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s. 136, N. 12-61; İsviçre şirketler hukukunda değişiklik yapılması amacıyla 2002 yılında kurulan komisyonun hazırladığı raporda iç yönergeyin yayınlanması gerektiği belirtilmiştir (Böckli, Peter/Huguenin, Claire/Dessemontet, François: Expertinbericht der Arbeitsgruppe “Corporate Governance” zur Teilrevision des Aktienrechts, Zürich Basel Genf 2004, s. 113). Genel kurul yönergesinin ise TTK m. 419/II hükmü gereğince tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir.

¹²² Böckli/Huguenin/Dessemontet, s. 113; bkz. Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık, s. 135, N. 12-59.

¹²³ Bauen/Venturi, N. 379.

çoğunluğu ile karar almış olmalıdır. Nitelikli çoğunluk ise aranmamıştır. Eğer şirket esas sözleşmesinde, iç yönergenin kabulüne ilişkin kararlarda nitelikli çoğunluk arandığı yönünde bir düzenleme yer alırsa, yönetim kurulu çoğunlukla karar almak zorundadır.

eTTK'nın 330. maddesinde düzenlenen, yönetim kurulu müzakerelerinin zapta geçirilmesi zorunluluğuna TTK sisteminde yer verilmemiştir. Ancak uygulamada, yönetim kurulu toplantılarında gerçekleşen tartışmaların ve oylamaya ilişkin tüm hususların tutanağa geçirilmesi gerektiği kabul edilmektedir¹²⁴.

b) Maddi Şartlar

İç yönerge, emredici kanun hükümlerine ve niteliği gereğince ikincil düzenleme konumunda olduğundan, şekli ve maddi açıdan esas sözleşmeye aykırı olmaması gerekmektedir¹²⁵. İç yönergenin kanuna ve esas sözleşmeye aykırı olan hükümleri geçersizdir.

4) İç Yönergenin İçeriği ve Kapsamı

İç yönerge, genel olarak şirket yönetimini düzenlemek amacıyla hazırlanır. İç yönergede nelerin düzenleneceği TTK'nın 367. maddesinde örnekleme yöntemiyle sayılmıştır. Bu maddeye göre iç yönergede yer alması gereken hususlar şunlardır:

- Şirket yönetiminin düzenlenmesi, yönetim kurulu ile murahhasların yetkilerinin belirlenmesi,
- Murahhasların görev yerlerinin gösterilmesi,
- Görevlerin tanımları,
- Kimin kime bağlı ve kime karşı sorumlu olduğu ve bilgi sunmakla yükümlü olduğudur.

Bu maddede sayılan hususlar iç yönergenin ihtiva etmesi gereken asgari konulardır¹²⁶. Bu hususlardan herhangi birini ihtiva etmeyen iç yönerge kanuna aykırı hazırlanmış demektir ve bu yönergeye göre yapılmış yetki devri geçersizdir¹²⁷.

TTK yönetim kuruluna iç yönergenin içeriği konusunda geniş bir özgürlük alanı bırakmıştır. Hangi konuların iç yönergede yer alabileceği hususunda sınırlayıcı bir liste verilmesi mümkün değildir. Yönetim kurulunun organ fonksiyonunu yerine getirmesi açısından önem arz eden her husus yönergede düzenlenebilir. Şirketlerin küçüklüğüne veya büyüklüğüne göre iç yönergenin içeriği belirlenebilir. Sürekli değişen operasyonel ilişkilere, bağlı ortaklıktan kaynaklanan ilişkilere ve şirketin örgütsel yapısına uygun düzenlemeler iç yönergede yer alabilir¹²⁸.

TTK'nın 367. maddesinde sayılan hususlar iç yönergede ihtiyaca göre farklı sırada, farklı içerikte, kısa veya daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenebilir. Zira küçük bir anonim şirketin organizasyonu ile hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerin organizasyonu aynı değildir¹²⁹.

¹²⁴ Bkz. **Bürgi**, Wolfhart F.: Zürcher Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Die Aktiengesellschaft, Bd. V/5b/2, Organisation der Aktiengesellschaft, Art. 698 – 738 OR, Zürich 1969, Art. 702, N. 27; **Von Moos-Busch**, s. 73.

¹²⁵ **Forstmoser**, Organisation, s. 27; **Forstmoser**, Peter: Schweizerisches Aktienrecht, Bd. I/1, Zürich 1981, § 7, N. 160 vd.; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, § 11, N. 25; **Bürgi**, Art. 712, N. 50; **Eigenmann**, s. 12; **Von Moos-Busch**, s. 73.

¹²⁶ **Bauen/Venturi**, N. 359.

¹²⁷ **Bauen/Venturi**, N. 357; **Böckli**, Aktienrecht, § 13, N. 522; **Watter**, BSK, Art. 716b, N. 5 vd.

¹²⁸ **Bauen/Venturi**, N. 359.

¹²⁹ **Krnet**, N. 1725; **Bauen/Venturi**, N. 360.

İç yönergede hem yönetim yetkisinin devrine ilişkin düzenlemeler, hem de yönetim kurulunun görevlerine, çalışma usulüne ve organizasyonuna ilişkin genel düzenlemeler yer alabilmektedir. İç yönergede yer alması gereken görev tanımları kapsamında, murahhaslara devredilmesi mümkün olmayan, yani yönetim kurulu tarafından kurul organ olarak kullanılması zorunlu olan yetkilere de yer vermek gerekir. Bu sa- yede devredilemez ve devralınamaz yetkiler iç yönergede vurgulanmış olur.

İç yönergenin bu içeriğinin ticari hayattaki gelişmeler karşısında periyodik ola- rak yılda en az bir kez olmak üzere genellikle yılın ilk toplantısında ele alınması¹³⁰ ve değiştirilmesi gereken hususların olup olmadığının kontrol edilmesi ve güncellenmesi gerekmektedir¹³¹.

Ayrıca yönetim kurulu TTK'nın 367. maddesine göre, talepleri olması halinde pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, iç yönergenin içeriği hakkında yazılı olarak bilgilendirmek zorundadır.

2- Maddi Şart

Yönetim yetkilerinin devrinin maddi şartı, devre konu yetkilerin devredilebilir ve devralınabilir yetkiler olmasıdır. Bu şart TTK'nın 367. maddesinde yetki devrinin bir şartı olarak ifade edilmemiştir. Ancak işin esası gereği devre konu yetkilerin devre- dilebilir olması gerekmektedir. Yukarıda izah edilen devredilemez ve devralınamaz yetkiler ve niteliği gereği devredilemez nitelikte olan diğer yetkiler dışında kalan yöne- tim görev ve yetkileri devredilebilir niteliktedir.

III- MURAHHASLIK YETKİSİNİN DEVRİ

Kanunda belirtilen şartlara uygun bir şekilde murahhaslara devredilen yönetim yetkileri, murahhaslar tarafından başkalarına devredebilir mi? Kısaca ifade etmek gere- kirse, murahhaslık yetkisinin devri (Weiterdelegation – Subdelegation) yani “yetki devri yetkisinin devri” mümkün müdür?

Bu konuda iki farklı görüş bulunmaktadır: Bir görüşe göre, yönetim kurulu yö- netim yetkilerini devrederken, devrettiği yetkilerin murahhaslar tarafından tekrar devredilebileceğine izin vermişse, murahhaslar devraldığı yetkileri kısmen veya tamamen bir alt birime devredebilir¹³². Bu görüşü savunanlar iç yönergede, yetki devri yetkisinin

¹³⁰ Krneta, N. 1225; Bauen/Venturi, N. 435; Böckli, Aktienrecht, § 13, N. 336a; geniş bilgi için bkz. Umbach, Patrick: Das Organisationsreglement als Mittel zum Schutz vor Verantwortlichkeitsansprüchen, in: Rolf H. Weber (Hrsg.), Verantwortlichkeit im Unternehmensrecht III, Zürich Basel Genf 2006, s. 41, 42. Yönetim kurulu yılın ilk toplantı- sında genellikle şirket yönetimini ve tüm faaliyetlerini gözden geçirir (Böckli, Aktienrecht, § 13, N. 336a; Bauen/Venturi, N. 359)..

¹³¹ Karş. Bauen/Venturi, N. 359; Zahn, Peter Andreas: Die zwingenden Kompetenzen des Verwaltungsrates, in: Biland Susan/Hilber Maria Luise, Verwaltungsrat als Gestaltungsrat, Zü- rich 1998, s. 17; Erny, s. 151; Bertschinger, Urs: Organisationsreglement, Orientierungsanspruch über die Organisation der Geschäftsführung und aktienrechtliche Verantwortlichkeit bei Delegation, SZW 69 (1997), s. 189; Umbach ise, şirket yönetiminin değişen şartlara hızla uyum sağlayabilmesi için mutlaka iç yönergenin değiştirilmesinin gerektiğini, alınacak bir yönetim kurulu kararı ile de bu değişikliğin gerçekleştirilebileceğini ifade etmektedir (Umbach, s. 42). Değişen şartlara uyum sağlamak amacıyla alınacak bir yönetim kurulu kararı ile doğrudan örgüt yönergesi değiştirilebileceğinden ve iç yönergede değişiklik yapmak bir merasime tabi olmadığından bu görüşe katılmak mümkün değildir.

¹³² Bkz. Horber, s. 86, 101 vd.; Hungerbühler, s. 17; Vollmar, s. 29 vd.; Eigenmann, s. 57; Vollmar ve Eigenmann, murahhasların yetki devretmesinin teorik olarak mümkün olmasına rağmen, pratikte çok nadiren gerçekleştiğini ifade etmektedirler.

devredilip devredilemeyeceğinin ve devredilebilir ise bu yetkinin nasıl kullanılması gerektiğinin ve özellikle de yetkinin tekrar devredileceği kişilerin kimler olabileceğinin düzenlenmesinin zorunlu olduğunu ifade etmektedirler.

Karşı görüşte olanlar ise, yönetim kurulunun yönetim yetkilerini kısmen veya tamamen devrettiği durumlarda “yetki devri yetkisi”nin (Kompetenzkompetenz) kendisinde kaldığını, bu yetkinin yönetim kurulunun münhasır yetkisi olduğunu, bu sebeple murahhaslara devredilemeyeceğini, bu yetki devredilemeyeceğinden murahhasların da kendisine devredilen yetkileri başkasına devredemeyeceğini savunmaktadırlar¹³³.

Kanaatimizce, ikinci görüş özellikle TTK sistemi dikkate alındığında daha isabetlidir. Zira şirket yönetiminin organizasyonu yetkisi yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz bir yetkisidir. Yönetim yetkilerinin devri ise şirket yönetiminin organizasyonu yetkisinin en önemli parçasıdır. Ayrıca yönetim yetkisinin devri güven ilişkisine dayanmaktadır ve bu ilişki yönetim kurulu ile yetkileri fiilen kullanacak kişiler arasında doğrudan kurulmalıdır. Diğer taraftan kanun koyucu yönetim kurulunun devredilebilir yönetim yetkilerini devredebileceğini açıkça düzenlemiş olmasına rağmen, devredilen yetkilerin tekrar devri konusunda bir düzenleme yapmamıştır. Kanun koyucu eğer buna da izin vermek isteseydi, açıkça düzenleyebilirdi. Kanunda bu durumun yasaklanmamış olması da, devredilen yetkilerin tekrar devrine imkân vermez. Zira belirtildiği üzere yönetim yetkisinin devri yönetim kurulunun devredilemez yetkilerindedir. Devredilen yetkilerin tekrar devrine TTK’da açıkça izin verilmediğine göre, devredilen yetkilerin tekrar devri emredici hükümler ilkesi uyarınca mümkün değildir.

Diğer taraftan, murahhasların yetkilerini devredebileceği kabul edildiği takdirde yönetim kurulunun murahhas atama yetkisi kısmen ortadan kaldırılmış olmaktadır. Zira yönetim yetkisinin başkasına devredilmesi yeni bir murahhas atanması anlamına gelmektedir¹³⁴. Oysa TTK’ya göre, müdür, ticari mümessil ve ticari vekil atama yetkisi yönetim kurulunun münhasır yetkileri arasındadır. Dolayısıyla, bu kişilerin kendi yerlerine yeni bir müdür ve ticari mümessil ataması söz konusu olamaz. Müdürlere ve ticari mümessillere ilişkin düzenlemeler kıyasen uygulandığında da, murahhasların kendilerine devredilen yetkileri başkalarına devrederek yeni bir murahhaslık ihdas etmesi mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır.

¹³³ Bkz. **Watter**, BSK, Art. 716b, N. 10; **Ehrat**, s. 795.

¹³⁴ Karş. **Arslanlı**, AŞ, s. 209, 210; **Erem**, s. 241; **Karaca**, s. 79; Müdürler gibi ticari mümessiller de ticari mümessillik görevlerini devredemezler ve kendi yerine geçmek üzere yeni bir ticari mümessil atayamazlar. Bkz. **Arslanlı**, Halil: Ticaret Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, İstanbul 1959, s. 183; **Karayalçın**, Yaşar: Sistemler ve Hukuk Açısından Büyük İşletme, Ankara 1985, s. 489; **Arkan**, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2010, s. 169; **Ayhan**, Rıza/**Özdamar**, Mehmet/**Çağlar**, Hayrettin: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2010, s. 281. Kırca ise, özel yetki verilmişse ticari mümessilin ticari mümessil atayabileceğini savunmaktadır (**Kırca**, s. 128, 129). *Kanaatimizce*, TTK sisteminde ticari mümessil atama yetkisi de, özellikle de ticari mümessilin yetkileri göz önüne alındığında, yönetim kurulunun devredilemez yetkisi olan yönetim organizasyon yetkisi içerisinde yer almaktadır ve bu sebeple ticari mümessilin yerine başka bir ticari mümessil ataması mümkün değildir. Müdürlerin bazı yetkilerini başka bir kişiye devredebilmesi ise mümkündür. Ancak burada devre konu olan yetki yönetim kurulunun yönetim yetkileri arasında yer alan bir yetki değildir. Oysa murahhaslara devredilen yetkiler yönetim kurulunun yetkileri olduğundan, murahhaslar kendilerine tevdi edilen yetkileri kısmen dahi olsa başkalarına devredemezler.

IV- YETKİ DEVRİNİN SONUÇLARI

Yetki devrinin olağan sonucu, yönetim yetkilerinin yönetim organizasyon yapısında yer alan birimler arasında paylaştırılmasıdır. Yönetim yetkilerinin devrinin, devrin kısmen veya tamamen olmasına ve yetkilerin kimlere devredildiğine göre çeşitli sonuçları bulunmaktadır.

Devredilen yetkiler bakımından yetki devreden ile yetki devralan arasında hiyerarşik bir ilişkisi kurulur. Ayrıca yetki devri ile devredenin yetki alanı daralırken, devralan kendine bir yetki alanı oluşturur veya var olan yetki alanını genişletir. Yetki devri ile oluşan yetki alanı, yeni bir organın doğmasına sebep olur. Zira devredilen yetki yönetim yetkisidir ve yönetim yetkisi karar verme yetkisini ihtiva etmektedir. Şirket yönetiminde karar verme yetkisine sahip olan birimler ise organ olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla, yetki devri şirket yönetiminde yeni organların oluşmasına sebep olur¹³⁵. Yönetim kurulunun yetki alanının daralması ise, yönetim kurulunun yetkilerinin sayısal olarak azalmasına sebep olmaz; sadece bazı yetkilerin paylaşılmasına ve bu yetkileri kullanan birimler oluşturularak farklı kişiler eliyle kullanılmasına yol açar¹³⁶. Dolayısıyla yetki devri neticesinde yönetim kurulunun yetkileri varlığını korur ancak yönetim kurulu tarafından kullanılamaz. Yönetim kurulu Murahhaslık görevini sona erdirdiği takdirde, devrettiği yetkileri tekrar kullanmaya başlar.

Her ne kadar yetki devrinde yönetim kurulunun yetkileri varlığını korusa da, yetkileri kullanan birimler değişmektedir. Eğer yetkiler kısmen devredilmiş ise, yönetim yetkilerinin bir kısmını Murahhaslar diğer kısmını ise yönetim kurulu kullanır. Yetkiler tamamen devredilmiş ise, o takdirde yönetim kurulu sadece devredilemez yönetim yetkilerini kullanır. Yetkiler birden fazla Murahhasa devredilmiş ise, bu durumda Murahhaslar kendi arasında bir kurul oluşturabilir. İcra kurulu denen bu kurul ile yönetim kurulu birlikte şirketi yönetirler. İcra kurulu ile yönetim kurulu arasında bir hiyerarşi olsa da bu hiyerarşi bir astlık üstlük şeklinde değildir. Ancak yönetim kurulu genel gözetim yetkisi gereğince icra kurulunu gözetler ve yaptığı faaliyetler hakkında bilgi alır. Yönetim kurulu icra kurulu üzerindeki gözetim yetkisini kuracağı denetim komitesi ile daha etkin bir şekilde de kullanabilir.

Yönetim yetkisinin devrinin bir diğer sonucu ise, sorumluluğun paylaşılmasıdır. Sorumluluk paylaşıldığından sorumluluk taşıyan kişilerin sayısı artacak ve sorumluluk dağılacaktır. TTK m. 553/II maddesine göre, "*Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar.*" Hangi yetki kime devredilmiş ise o kişi devredilen yetkinin kullanılmasından dolayı sadece kendisi sorumlu olur. Eğer aynı yetki birden fazla kişiye devredilmiş ise, bu kişiler kendi aralarında farklılaştırılmış teselsül hükümleri gereğince sorumlu olurlar. Bu hükümlerden çıkan sonuç, yetki devri halinde yönetim kurulunun sorumluluğu dağıtmakta ve böylece azalmaktadır¹³⁷.

¹³⁵ Horber, s. 92, 93.

¹³⁶ Hirsch, s. 314, 315; Aksi görüş için bkz. Çamoğlu, s. 194.

¹³⁷ eTTK m. 336/II hükmüne göre de, gerek kanunun gerek esas mukavelelerin yönetim kuruluna yüklediği m. 336/I ilk dört bentte sayılanların dışındaki vazifelerden birisi yönetim kurulu üyelerinden birine bırakıldığı takdirde sorumluluk ilgili üyeye ait olmakta ve diğer yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu doğmamaktaydı.

Yönetim kurulu kendisine ait yetkileri murahhaslara devrettikten sonra, artık onlara talimat veremez¹³⁸. Zira murahhas üye ve müdürler kendilerine tevdi edilen yetkileri bağımsız olarak kullanırlar ve bu yetkilerin kullanılmasından doğan sorumluluk da kendilerine ait olur¹³⁹. Yönetim kurulu sadece, çıkaracağı iç yönerge ile murahhasların yetkilerini nasıl kullanacağını tespit edebilir. Murahhaslar iç yönergede belirlenen esaslara göre yetkilerini kullanmak zorundadırlar. İç yönerge çıkarıldıktan sonra ise, yönetim kurulunun murahhaslara sözlü veya yazılı olarak bir talimat vermesi mümkün değildir. Yönetim kurulunun üst düzey yönetim yetkisi kapsamında dahi böyle bir yetkisi bulunmamaktadır. Yönetim kurulu üst düzey yönetim yetkisi kapsamında ancak murahhasların görevini gereği gibi yapmadığını tespit etmesi durumunda murahhasları azledebilir. Yönetim kurulu üst düzey yönetim yetkisi kapsamında sadece murahhas olmayan yöneticilere talimat verebilir. Eğer murahhas tayin edilen kişilere yönetim kurulunun talimatına uyma zorunluluğu getirilmiş ise, tayin edilen bu kişiler murahhas değil, TTK m. 375/I-d anlamında müdür olurlar¹⁴⁰.

Murahhaslar kendilerine devredilen yetkileri, kanun, esas sözleşme ve iç yönergeye uygun bir şekilde kullanmak zorundadır. Yetki sınırları aşıldığı takdirde yönetim kurulu, üst düzey yönetim yetkisine dayanarak murahhaslara devrettiği yetkileri derhal geri almalıdır. Nitekim İsviçre Federal Mahkemesi verdiği bir kararında, yönetim kurulunun üst düzey yönetim yetkisine dayanarak yaptığı kontrollerde şirket yönetiminde ağır hatalar yapıldığını tespit etmesi durumunda yetki devrini derhal geri almakla yükümlü olduğunu belirtmiştir¹⁴¹.

V- YETKİ DEVRİNİN SONA ERMESİ

TTK'ya göre murahhas üye ve murahhas müdür atamaya yönetim kurulu yetkilidir. Murahhasların görevden alınmaları hususunda ise TTK'da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Murahhasların yetkide paralellik ilkesine göre görevden alınması gerektiği ve atamaya yetkili olan birimin görevden almaya da yetkili olduğu savunulabilir. Bu görüş savunulduğunda, azil yetkisi konusunda esas sözleşmede bir düzenleme bulunmasa dahi, atama yetkisi yönetim kurulunda olduğundan, azletme yetkisi de yönetim kuruluna ait olur¹⁴².

¹³⁸ Aksi görüş için bkz. **Arslan**, s. 123, 124; **Çamoğlu**, s. 195, 196; **Pulaşlı**, Hasan: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü ve Müteselsil Sorumluluğu, Batider, 2009, C. XXV, S. 1, s. 40.

¹³⁹ **Ünal**, s. 88; **Arslan**, s. 52; **Akdağ-Güney**, Yönetim Kurulu, s. 174.

¹⁴⁰ **Arslan**, s. 75.

¹⁴¹ BGE 100 III 195 vd. (**Pulaşlı**, Müteselsil Sorumluluk, s. 32).

¹⁴² eTTK'ya göre, murahhas üye veya murahhas müdür atama yetkisi genel kurula verildiğinde, azil yetkisi konusunda esas sözleşmede bir düzenleme bulunmasa dahi, murahhasları azletme yetkisinin genel kurula ait olduğu kabul ediliyordu. Ancak genel kurulun toplanma merasimi dikkate alındığında, görevini ihmal eden veya kötüye kullanan bir murahhas müdürün azli için genel kurulun toplanması ve karar alması oldukça uzun zaman alır. *Kanaatimizce* bu durum ticari hayatın ve şirket yönetiminin gerekleri ile bağdaşmaz. Zira şirket yönetimindeki aksaklıklara derhal müdahale edilmesi ve değişen şartlara hızla uyum sağlanması gerekmektedir. Bu sebeple, eTTK sisteminde de murahhas atama yetkisi genel kurula verildiği durumlarda, esas sözleşmede azil yetkisinin kime ait olduğu hususunda hüküm bulunmadığı takdirde şirket yönetiminin organizasyonu yetkisinin kural olarak yönetim kuruluna ait olduğu ilkesinden hareket edilmeli ve murahhasları azletme yetkisinin yönetim kuruluna ait olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Ayrıca eTTK sisteminde esas sözleşmede yönetim yetkilerini devretmeye yönetim kurulu yetkili kılınmış ise, genel kurulun bu konuda bir söz hakkı bulunmamaktadır. Böyle bir durumda, yönetim kurulu tarafından atanan murahhasları görevden alma yetkisi ku-

Nitekim TTK'nın 375. maddesine göre şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi yetkisi yönetim kurulunun devredilemez ve devralınamaz yetkilerindedir. Şirket yönetiminin belirlenmesi yetkisi kapsamında, murahhaslar ve müdürler atanabilir, komiteler kurulabilir, murahhaslar ve müdürler görevden alınarak yerine yenileri atanabilir. Murahhas atama yetkisi yönetim kurulunun devredilemez bir yetkisi ise, yeni bir murahhas atanabilmesinin şartı olan eskisinin görevden alınması da yönetim kurulunun devredilemez bir yetkisi olarak kabul edilmelidir. Eğer görevden alma yetkisinin genel kurula ait olduğu kabul edilir ise, şirket yönetimini bu anlamda genel kurul organize ediyor demektir ki, bu durum yönetim kurulunun devredilemez yetkisine aykırılık teşkil eder. Genel kurulun bu konuda hiçbir yetkisi bulunmamaktadır. Genel kurul sadece yönetim yetkisinin devrine izin verme veya vermeme konusunda esas sözleşme değişikliği yapabilir. Bunun dışında genel kurul, esas sözleşmeye murahhas üye veya murahhas müdür atama veya azletme konusunda kendisini yetkili kılarak dahi murahhas atayamaz veya azledemez. Zira esas sözleşmeye konulacak böyle bir hüküm TTK'nın 375. maddesine ve emredici hükümler ilkesine aykırılık teşkil eder ve geçersiz olur.

ral olarak yönetim kuruluna ait olur. Zira esas sözleşmede murahhas atama yetkisinin yönetim kuruluna verilmesi, şirket yönetimini organize etme yetkisinin yönetim kuruluna verildiği anlamına gelir ki, organizasyon yetkisi atama yetkisinin yanı sıra görevden alma yetkisini de kapsar. Yönetim kurulu şirket organizasyonunun gerektirdiği değişiklikleri değişen şartlara ve şirketin ihtiyaçlarına göre derhal gerçekleştirmelidir. Görevini gereği gibi yerine getirmeyen bir murahhasın azledilerek yerine yeni bir murahhas atanması şirket yönetiminin organizasyonu yetkisinin kapsamına giren bir husustur. Ancak esas sözleşmede yapılan bir düzenleme ile azil yetkisi genel kurula veya hem yönetim kuruluna hem de genel kurula verilebilir. Bu durumda yönetim kurulu tarafından atanan murahhas üye veya müdür genel kurul tarafından görevden alınabilir. Öğretide bir görüş, murahhas atama yetkisinin yönetim kuruluna verildiği durumda dahi, azil yetkisinin yönetim kuruluna ait olmadığını, bu yetkinin ancak genel kurul tarafından kullanılabileceğini savunmaktadır. Bu görüşü savunanlara göre, yönetim kurulu şirket adına murahhas müdür atayarak yeni bir organ oluşturmakta ve bu işlem şirket adına yapıldığından şirketle murahhas müdür arasında organ ilişkisi kurulmaktadır. Yönetim kurulu ile murahhas müdür arasında ise organ ilişkisi bulunmadığından yönetim kurulunun şirketin bir organını görevden alması mümkün değildir (Arslanlı, s. 123, 124; Pulaşlı, Temel Esaslar, s. 503; İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989, s. 218; Ünal, s. 87 vd.; Arslan, s. 74 vd.). Ayrıca, esas sözleşmede yer alan aksi yöndeki hükmün de geçersiz olacağı ve bu durumun murahhaslık müessesesi ile bağdaşmayacağı ifade edilmiştir (Arslan, s. 76). Kanaatimizce de bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira şirket yönetimini organize etme yetkisi eTTK sisteminde dahi kural olarak yönetim kuruluna aittir. Bu yetki esas sözleşme ile genel kurula verilmediği sürece yönetim kurulu tarafından kullanılır. Organizasyon yetkisi ise, ifade edildiği üzere hem atamayı hem de gerektiğinde görevden almayı kapsar. Nasıl ki yönetim kurulu murahhas üye ve murahhas müdür atama yetkisine sahipse, şirket yönetiminin organizasyonu yetkisi kapsamında görevden almaya da yetkilidir. Zira murahhaslar, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu gibi şirketin kanunla kurulmuş organı değildir. Sadece şekli anlamda organdır ve şirketin ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulmaktadır. Bu sebeple yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmalarına ilişkin hükmün murahhaslar için uygulanması mümkün değildir. Bu görüşün aksini savunmak, yönetim kurulunun yönetim ve temsil organı olması ve şirket yönetiminin organizasyonu yetkisinin eTTK'ya göre kural olarak yönetim kurulunun münhasır yetkisinde yer alması olgusuna aykırılık teşkil eder.

SONUÇ

Yönetim kurulunun devredilemez ve devralınmaz yetkileri ilk defa TTK'nın 375. maddesinde sınırlı olmayan bir şekilde beş bent halinde sayılmıştır. Yönetim kurulunun devredilemez yetkileri bu maddede sayılanlardan ibaret değildir. Yönetim kurulunun kanunda yer alan ve esas sözleşmede düzenlenebilecek olan başka devredilemez yetkileri de mevcuttur.

Devredilemez yetkiler arasında bulunan “*şirket yönetim teşkilâtının belirlenmesi*” yetkisi, yönetim yetkilerinin devri ve iç yönergenin hazırlanması yetkilerini de kapsamaktadır. TTK'nın 375. maddesinin gerekçesinde yer alan ifadeler iç yönerge hazırlama yetkisinin genel kurula da ait olabileceği intibahı meydana getirirse de *kanatimizce* örgüt yönergesi hazırlama yetkisi yönetim kurulunun devredilemez ve devralınmaz bir yetkisidir.

Eski TTK'nın aksine yeni TTK'da yönetim kurulu, şirket yönetiminin organizasyonu konusunda tam yetkili kılınmış ve TTK'nın 375. maddesinin 2. bendinde “*şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi*” yetkisi tümüyle yönetim kurulunun devredilemez ve devralınmaz yetkileri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda, yönetim görev ve yetkilerinin devri de yönetim kurulunun devredilemez yetkileri arasında yer almaktadır.

Yönetim yetkisinin devredilebilmesinin şartları TTK ile değiştirilmiştir. eTTK sisteminde yönetim yetkisinin devredilebilmesi için esas sözleşmede devre izin veren hükmün bulunması, ayrıca yetki devrinin nasıl yapılacağına esas sözleşmede düzenlenmesi, yetki devrinin bu düzenlemeye uygun bir şekilde yapılması, yetki devri konusunda genel kurula veya yönetim kuruluna yetki verilmiş olması gerekmektedir. TTK'nın getirdiği sistemde ise, yetki devri konusunda tek yetkili organ yönetim kuruldur. Bu sistemde yetki devri yapılabilmesi için, biri şekli diğeri maddi iki şart aranmaktadır. Şekli şart, esas sözleşmede yetki devrine izin veren hükmün mevcut olması ve yönetim kurulunun bir iç yönerge hazırlamasıdır. Maddi şart ise, sadece devredilebilir yetkilerin devredilmesidir. Ayrıca, devir işleminin hazırlanan iç yönergeye uygun bir şekilde yapılması gerekmektedir. Esas sözleşmede izin hükmü bulunmadan veya iç yönerge hazırlanmadan yapılan ya da devredilemez yetkileri konu edinen devir işlemi geçersizdir.

Murahhaslar, kendilerine devredilen yetkileri başka bir yönetim kurulu üyesine veya üçüncü bir kişiye devredemezler. Zira murahhaslık yetkilerinin devri yeni bir murahhas atanması anlamına gelir. Oysa murahhas atama yetkisi yönetim kurulunun devredilemez bir yetkisidir.

Yetki devri halinde yönetim kurulu üyeleri devrettiği yetkiler bakımından sorumluluktan kural olarak kurtulur. Yönetim kurulu üyelerinin yetki devri halinde sorumluluktan kurtulabilmesi için yetki devri işleminin kanunda, esas sözleşmede ve iç yönergede belirlenen usul ve şartlara uygun bir şekilde yapılmış olması gerekir. Esas sözleşmede devre izin veren hüküm bulunmadan veya iç yönerge hazırlanmadan yetki devredilirse ya da her ikisi de mevcut olmasına rağmen devredilemez veya devralınmaz yetkiler devre konu edilirse veya iç yönerge kanunda belirtilen içerikte hazırlanmazsa ya da kanunda belirtilen şartlara uyulmasına rağmen, iç yönergenin içeriğine uygun olmayan bir yetki devri yapılırsa, yapılan yetki devri işlemi geçersiz olur ve işlem TTK m. 366 anlamında iş bölümü olarak kabul edilir. Belirtilen şartlar yerine getirilmeden yapılan yetki devri TTK'ya göre geçersiz kabul edilir ve yönetim yetkileri devredilmediği için de tüm yönetim kurulu üyeleri yetkilerin kullanılmasından doğan zarardan müteselsilen sorumlu olurlar.

KAYNAKÇA

- Amstutz, Marc** : Konzernorganisationsrecht, Zürich 1993.
- Arslan, İbrahim** : Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması, Konya 1994.
- Arslanlı, Halil** : Anonim Şirketler II-III, Anonim Şirketlerin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul 1960.
- Aytaç, Zühtü** : Bağlı İşletmeler Hukuku ve Türk Hukukundaki Görünüm, Batider, 1976, C. VIII, s. 4, s. 97 vd.
- Barbey, Günther** : Rechtsübertragung und Delegation, Eine Auseinandersetzung mit der Delegationslehre Heinrich Triepels, Münster 1962.
- Bärschi, Harald** : Verantwortlichkeit im Aktienrecht, Zürich 2001.
- Bauen, Marc/
Venturi, Silvio** : Der Verwaltungsrat, Zürich – Basel – Genf 2007.
- Baumberger,
Hans Ulrich** : Ansätze für einen wirkungsvolleren Verwaltungseinsatz in schweizerischen Aktiengesellschaften, in: Knut Bleicher/Ralph Schmitz-Dräger (Hrsg.), Unternehmerisches Handeln – Wege, Konzepte und Instrumente, Festschrift für Hans Siegwart, Bern 1990, s. 63 vd.
- Bertschinger, Urs** : Organisationsreglement, Orientierungsanspruch über die Organisation der Geschäftsführung und aktienrechtliche Verantwortlichkeit bei Delegation, SZW 69 (1997), s. 185 vd.
- Biland, Thomas A.** : Die Rolle des Verwaltungsrats im Prozess der strategischen Unternehmensführung, St. Gallen, 1989.
- Böckli, Peter/Huguenin, Claire/
Dessemontet, François** : Expertinbericht der Arbeitsgruppe “Corporate Governance” zur Teilrevision des Aktienrechts, Zürich Basel Genf 2004.
- Böckli, Peter** : Die unentziehbaren Kernkompetenzen des Verwaltungsrates, Zürich 1994 (Kernkompetenzen).
- Böckli, Peter** : Die Stellung des Verwaltungsrates einer in den Konzern eingeordneten Untergesellschaft, in: Charlotte M. Bär, Vom Gesellschafts- zum Konzernrecht, Bern; Stuttgart; Wien 2000 (Konzern).
- Busch, Irene** : Die Übertragung der Geschäftsführung auf den Delegierten des Verwaltungsrates, in: Neues zum Gesellschafts- und Wirtschaftsrecht, Zum 50. Geburtstag von Peter Forstmoser, Zürich 1993, s. 69 vd.
- Çamoğlu, Ersin** : Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2010.
- Ehrat, Felix R.
Eigenmann,
Ernst J.** : Mehr Klarheit für den Verwaltungsrat, AJP 6/1992, s. 789 vd.
: Das Reglement der Aktiengesellschaft, “Die AG im neuen OR”, Heft 11, Zürich 1952.

- Erny, Dominik** : Oberleitung und Oberaufsicht, Führung und Überwachung mittlerer Aktiengesellschaften aus der Sicht des Verwaltungsrats, Zürich 2000.
- Forstmoser, Peter** : Schweizerisches Aktienrecht, Bd. I/1, Zürich 1981 (Aktienrecht).
- Forstmoser, Peter** : Kritische Beurteilung der Reformvorschläge für die Verwaltung, in: Aktienrechtsreform, Zum Entwurf und Botschaft 1983, SSTR 59 (1984), s. 57 vd. (Reformvorschläge).
- Forstmoser, Peter** : Organisation und Organisationsreglement nach neuem Aktienrecht, Schriften zum neuen Aktienrecht 2, Zürich 1992, (Organisation).
- Forstmoser, Peter** : Eingriffe der Generalversammlung in den Kompetenzbereich des Verwaltungsrates – Möglichkeiten und Grenzen, SZW 66 (1994), s. 169 vd. (Eingriffe).
- Forstmoser, Peter/Meier-Hayoz, Arthur/**
- Nobel, Peter** : Schweizerische Aktienrecht, Bern 1996.
- Helvacı, Mehmet** : 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı ile Deniz Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri ve Araştırma Görevlilerinin Değerlendirmeleri, İstanbul 1997, s. 1 vd. (40. Yıl)
- Helvacı, Mehmet** : Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2001 (Sorumluluk).
- Helvacı, Mehmet** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu (Organi) Konusunda Getirdiği Yenilikler, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına Etkileri, Uluslar arası Konferans, Ankara 2010, s. 179 vd. (Yönetim Kurulu)
- Herrmann, Rudiger**: Funktion, Kontrolle und Haftung der Leitungsorgane von Aktiengesellschaften in Deutschland, der Schweiz, Australien und den USA, Hagen 1995.
- Homburger, Eric** : Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band, Obligationenrecht. Teilband V 5b, Der Verwaltungsrat. Art. 707-726 OR, in: Peter Forstmoser (Hrsg.), Zürich 1997.
- Horber, Felix** : Die Kompetenzdelegation beim Verwaltungsrat der AG und ihre Auswirkungen auf die aktienrechtliche Verantwortlichkeit, Zürich 1986.
- Hunziker, Arthur**: Neuerungen in der Stellung und Verantwortlichkeit der Organe, in: Rechtliche und betriebswirtschaftliche Aspekte der Aktienrechtsreform, SSHW 74 (1984), s. 89 vd.
- Kammerer, Adrian**: Die unübertragbaren und unentziehbaren Kompetenzen des Verwaltungsrates, Zürich 1997.
- Karasu, Rauf** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2009.
- Krnet, Georg** : Praxiskommentar Verwaltungsrat, Bern 2005.
- Kuhne, Fritz** : Das Problem der Delegation und subdelegation von Kompetenzen der Staatorgane, Aarau 1941.

- Kunz, Rudolf** : Die Annahmeverantwortung von Mitgliedern des Verwaltungsrates, St. Gallen 2004.
- Lanz, Paul Ulrich**: Die Delegation der Befugnisse des Verwaltungsrates, Bern 1970.
- Meier, Robert** : Anpassung der Statuten an das revidierte Aktienrecht, AJP 3/1992, s. 317 vd.
- Meier-Schatz, Christian J.** : Die Entscheidungen durch die Generalversammlung von Frage aus dem Kompetenzbereich des Verwaltungsrates, in: Roland von Büren (Hrsg.), Aktienrecht 1992-1997: Versuch einer Bilanz, Zum 70. Geburtstag von Rolf Bar, Bern 1998, s. 263 vd.
- Moroğlu, Erdoğan**: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2009.
- Müller, Roland/Lipp, Lorenz/ Plüss, Adrian** : Der Verwaltungsrat, Ein Handbuch für Praxis, Zürich – Basel – Genf 2007.
- Müller, Roland** : Die arbeitsrechtliche Situation der VR-Delegierten in der Schweiz, AJP 12/2001, s. 1367 vd. (Situation).
- Müller, Roland** : Rechte und Pflichten des Verwaltungsrates, ST 10 (1995), s. 807 vd. (Verwaltungsrat).
- Nobel, Peter** : Klare Aufgaben für den Verwaltungsrat, ST 65 (1991), s. 531 vd.
- Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin** : Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2009.
- Pulaşlı, Hasan** : Şirketler Hukuku, Adana 2003 (Şirketler Hukuku)
- Pulaşlı, Hasan** : Şirketler Hukuku, Temel Esaslar, Adana 2009 (Temel Esaslar).
- Pulaşlı, Hasan** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü ve Müteselsil Sorumluluğu, Batider, 2009, C. XXV, S. 1, s. 27 vd. (Müteselsil Sorumluluk).
- Reiff, Felix** : Beiträge als Beratungs- und Führungsgremien bei schweizerischen Aktiengesellschaften, Zürich 1988.
- Schärer, Heinz** : Die Vertretung der Aktiengesellschaft durch ihre Organe, Winterthur 1981.
- Schmitt, Petra** : Das Verhältnis zwischen Generalversammlung und Verwaltungsrat in der Aktiengesellschaft, Zürich 1991.
- Sprüngli, Luzius R.** : Die neue Rolle des Verwaltungsrates, Veränderte Stellung und Aufgaben sowie mögliche Ausgestaltung des Verwaltungsrates in mittelgrossen schweizerischen Industrieunternehmungen, St. Gallen 1990.
- Stähelin, Thomas** : Die "unübertragbaren Aufgaben" einer Familienaktiengesellschaft, SZW 64 (1992), s. 200 vd.
- Stöckli, Jean-Fritz**: Unübertragbare Aufgaben des Verwaltungsrates, AJP 5/1994, s. 581 vd.

- Tekinalp, Ünal** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Kurumsal Yönetim Felsefesine Yaklaşımı, Uğur Alacakaptan'a Armağan, C. II, İstanbul 2008, s. 635 vd. (Kurumsal Yönetim).
- Tekinalp, Ünal** : Tek Kişilik Ortaklık I, Tek Payscaleli Anonim Ortaklık, İstanbul 2011 (Tek Kişilik Ortaklık).
- Thiel, Hanspeter/
König, Axel** : Die Ausgestaltung des Rechnungswesens, der Finanzkontrolle und der Finanzplanung als unübertragbare Aufgabe des Verwaltungsrates, in: Siegwart Hans (Hrsg.), Jahrbuch zum Finanz- und Rechnungswesen 1994, Zürich 1994, s. 23 vd.
- Umbach, Patrick**: Das Organisationsreglement als Mittel zum Schutz vor Verantwortlichkeitsansprüchen, in: Rolf H. Weber (Hrsg.), Verantwortlichkeit im Unternehmensrecht III, Zürich Basel Genf 2006, s. 25 vd.
- Ünal, Mustafa** : Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması, Batider, 1982, C. XI, S. 3, s. 49 vd.
- Vischer, Frank** : Die Aktienrechtsreform aus Sicht des Verwaltungsrates, in: Rechtliche und betriebswirtschaftliche Aspekte des Aktienrechtsreform, Zürich 1984, s. 155 vd.
- von Büren, Roland/
Stoffel, Walter A./
Weber, Rolf H.** : Grundriss des Aktienrechts, Zürich Basel Genf 2007.
- Von Moss-Busch,
Irene** : Das Organisationsreglement des Verwaltungsrates, Zürich 1996.
- Watter, Rolf** : Art. 716 b OR, in: Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Rolf Watter (Hrsg), Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationsrecht II, Basel/Genf/München 2002 (BSK).
- Watter, Rolf** : Nicht exekutives Mitglied des Verwaltungsrates und Unabhängigkeit der Revisionsstelle, in: Rainer J. Schweizer/Herbert Burkert/Urs Gasser (Hrsg.), Festschrift für Jean Nicolas Druey zum 65. Geburtstag, Zürich 2002, s. 659 vd. (Unabhängigkeit).
- Weber, Martin** : Vertretung im Verwaltungsrat, Zürich 1994.
- Wunderer, Felix** : Der Verwaltungsrats-Präsident, St. Gallen, Zürich 1995.
- Yanlı, Veliye** : İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda "İşbölümü İlkesi" ve Yönetim Kurulunun Münhasır Yetkileri, İHFM, 1997, C. LV, S. 3, s. 263.
- Zahn, Peter Andreas**: Die zwingenden Kompetenzen des Verwaltungsrates, in: Biland Susan/Hilber Maria Luise, Verwaltungsrat als Gestaltungsrat, Zürich 1998.
- Zwicker, Stefan** : Der Inhalt des Organisationsreglementes nach dem neuen Aktienrecht, ST 68 (1994), s. 55 vd.